

Громадська думка про правотворення

**/Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу
правової електронної інформації/**

2012 № 8 (26)

Шановні колеги!

Запрошуємо вас до співдружності в розробці нового періодичного видання, що має на меті оперативно відображати актуальні питання законотворення. Ваші відгуки і пропозиції просимо надсилати за електронною адресою: gdpp@yandex.ua.

Громадська думка про правотворення

Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу
правової електронної інформації
№ 8 (26) 2012

Засновники

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

О. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія

В. Горovий (заступник головного редактора),
Н. Іванова (відповідальна за випуск), Ю. Половинчак, Т. Дубас

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Адреса редакції:
НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна
gdpp@yandex.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2012

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ.....	3
Можливі зовнішньополітичні демарші навколо Євро-2012.....	3
АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС	6
Л. Присяжная	
В Україні готовя́т реформу контролю безпеки пишевих продуктів.....	6
Ю. Половинчак	
За якими рецептами лікувати «газову недостатність»?	11
Н. Порватова	
Ударимо штрафами по бездоріжжю і безвідповідальності?.....	17
А. Блажкевич	
Азартні ігри напередодні Євро-2012: грати чи не грати?	22
С. Ємельянов	
Перспективи приватизації вугільних шахт	28
О.Кривецький	
«Голубий вогник» по-українськи	33
ЩОДЕННИК БЛОГЕРА	39
ДО УВАГИ ДЕРЖСЛУЖБОВЦЯ.....	59
Підготував: С. Горбань	
Нові надходження до НБУВ	59

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Можливі зовнішньополітичні демарші навколо Євро-2012

Зовнішньополітичні досягнення України останнього часу можуть бути охарактеризовані як неоднозначні. З одного боку – парафоровано угоду Україна – ЄС, з іншого – заяви, адресовані Києву практично з усіх європейських столиць у зв'язку з останніми подіями навколо экс-прем'єра Ю. Тимошенко, звучать у тональності, далекій від партнерських.

Принциповою стала **серія демаршів політичних лідерів** – президентів, глав урядів та міністрів ряд європейських держав, серед яких і ключової країни ЄС – Німеччини, а також керівництва загальноєвропейських органів, і зрваний в останні дні перед проведенням Ялтинський саміт виглядає як останнє попередження напередодні Євро-2012.

Нагадаємо, проведення запланованого на 11–12 травня саміту глав держав Центральної та Східної Європи було відкладено на невизначений термін «у зв'язку з неможливістю взяти участь ряду європейських держав».

Реальних обрисів ідея бойкотування української влади набула після появи інформації про побиття Ю. Тимошенко під час перевезення з Качанівської колонії до харківської лікарні. Політичним «заходом» сьогодні виглядає Німеччина – саме тут першими **заговорили про бойкот Євро-2012 на високому рівні**: ще наприкінці квітня німецький журнал Der Spiegel повідомив про те, що в кабінеті федерального канцлера Німеччини А. Меркель розглядають можливість відмовитися від поїздок до України, де німецька збірна проведе групові матчі. Це повідомлення викликало нервову реакцію українського МЗС. Як прокоментував керівник департаменту інформаційної політики О. Волошин, українському зовнішньополітичному відомству «не хотілось би думати, що державні діячі Німеччини здатні реанімувати методи часів “холодної війни” й намагатися зробити спорт заручником політики».

У відповідь на що прес-секретар уряду ФРН Г. Штейтер не просто підтвердив інформацію про можливий бойкот нею чемпіонату, але й наголосив, що взагалі «будь-який візит в Україну залежатиме від долі Тимошенко та дотримання прав і свобод людини». Вже за кілька днів

міністр охорони навколишнього природного середовища Німеччини Н. Ретген фактично підтвердив повідомлення Der Spiegel, закликавши уряди Європи бойкотувати Євро-2012 в Україні: за його словами, «диктатура» в Україні не повинна мати можливості скористатися червневим чемпіонатом для покращання свого іміджу. Урешті, А. Меркель офіційно підтвердила інформацію, що не буде відвідувати Євро-2012 в Україні, якщо ситуація навколо Тимошенко не зміниться.

Про бойкот матчів Чемпіонату Європи з футболу у 2012 р. в Україні заявили австрійський і голландський уряди. Стало відомо, що від участі в чемпіонаті з футболу в разі подальшого ув'язнення Ю. Тимошенко може відмовитися прем'єр-міністр Чехії П. Нечас. Міністр оборони Чехії А. Вондра активно агітує за бойкот матчів, які відбуватимуться в Україні, у разі, якщо Ю. Тимошенко залишатиметься в ув'язненні, а міністр оборони Австрії Н. Дарабос, який також відповідає за спорт у країні, уже скасував свій візит навіть на товариський матч Австрія–Україна 1 червня в місті Інсбрук.

Голова Єврокомісії Ж. М. Баррозу також «не має наміру» відвідувати Україну під час чемпіонату Європи з футболу, без кроків України для розв'язання ситуації навколо Ю. Тимошенко. Раніше комісар Євросоюзу з питань юстиції В. Редінг оголосила про те, що не поїде на церемонію відкриття Євро-2012. Активно розмірковують над такою можливістю в Італії. Є підозра, що цей перелік ще далеко не вичерпаний, оскільки, як наголошує оглядач журналу «Тиждень», найскладніше розпочати – відтак коли з'явиться група впливових європейських лідерів, які публічно заявлять, що візит до України – «моветон», «агітація на користь режиму», для якого нормою політичного життя стали репресії проти значно рейтинговіших опонентів, то пояснювати кожному лідерові європейської країни вже доведеться не те, чому він до України не поїхав, а те, чому таки поїхав.

Між іншим, лідер Соціал-демократичної партії Німеччини З. Габріель уже заявив, що ті європейські політики, які все ж наважаться поїхати до України на Євро-2012, «мають бути обережні, щоб не стати вболівальниками режиму... Якщо ви сумніваєтеся, ви не повинні їхати туди». Треба зазначити, що ця партія входить до групи європейських соціалістів у Європарламенті, яка вважається партнером Партії регіонів і неодноразово була помічена в підтримці її позиції під час конфліктних ситуацій у європейських інституціях.

При цьому від європолітиків звучать хоч і поодинокі, та все ж **заклики до демаршів під час футбольних матчів**. Так, президент

Європейської народної партії В. Мартенс закликає не до бойкоту, а до протестів під час матчів Євро-2012 в Україні. Аналогічної позиції дотримується і депутат Європейського парламенту з групи народних партій М. Галер. Він закликав європейських політиків не бойкотувати Євро-2012, а їхати в Україну на чемпіонат і віддалитися від українського керівництва, розділяючи трибуни з простими вболівальниками.

Зрозуміло, що в арсеналі високопосадовців ЄС знайдуться й **інші засоби тиску на українську владу**. Так, міністр закордонних справ Німеччини Г. Вестервелле в інтерв'ю газети Rheinische Post заявив, що «невдала» реакція України на стурбованість європейських політиків може загрожувати угоді про асоціацію між Україною та Євросоюзом. «Партнери по ЄС дійшли єдиної думки – ратифікація угоди про асоціацію з Україною буде припинена доти, поки процес відновлення принципів правової держави не піде в правильному напрямі», – заявив він. Перспективи ратифікації угоди про асоціацію зі звільненням лідерів опозиції пов'язують і у Великобританії та Чехії.

При цьому **провладні українські політики** вбачають у закликах Заходу тиск на Київ і, судячи з їх коментарів, українська влада, схоже, не налаштована йти на поступки. «Ми не дозволимо Європі говорити з нами мовою ультиматумів», – заявляє заступник голови фракції ПР М. Чечетов. «У ситуації з Тимошенко Європа збожеволіла», – підтримує його політолог М. Погребинський.

Виступає, хоч і в набагато м'якших формулюваннях проти політичних санкцій до України і наш традиційний «адвокат у ЄС» – Польща. Щоправда, не зрозуміло, наскільки лояльною до Києва залишалася б Варшава, якби не була з ним у спільній євро-футбольній упряжці. За словами активного противника бойкоту офіційного Києва экс-президента Польщі А. Квасневського, єдиним рішенням, яке змогло б зняти гостроту напруження, може стати лише надання дозволу на лікування Ю. Тимошенко у Німеччині, на чому давно наполягає та ж А. Меркель.

Голова делегації Європейського парламенту в співпраці з Україною П. Коваль попереджає, що українська влада може зіткнутися з ще більшими труднощами у відносинах з Європейським Союзом, ніж перенесення Ялтинського саміту президентів Центральної Європи, якщо не зробить очікуваних «рухів» у справі экс-прем'єра Ю. Тимошенко. Він зазначив, що перенесення заходу дало українцям та європейським партнерам «два тижні» на пошук шляхів вирішення справи

Ю. Тимошенко, звільнення якої західні політики домагаються з моменту її арешту в серпні 2011 р.

Щодо **власне футбольного чемпіонату**, то сьогодні найбільш імовірним видається пекінський сценарій чотирирічної давності: бойкот рядом політиків та, можливо, окремими спортсменами, але навряд чи вболівальниками. Тож додаткових економічних збитків ми можемо й уникнути, а от іміджеві, та й політичні і країна, і влада вже несе. Чи не переростуть вони в ще серйозніші втрати – покажуть перепитіі цього річ однозначно спекотного літнього політичного сезону.

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Л. Присяжная, науч. сотр.

В Украине готовят реформу контроля безопасности пищевых продуктов

Проблемы питания человека тесно связаны с качеством и безопасностью пищевых продуктов.

Конституция Украины содержит положение, в соответствии с которым «каждый имеет право на безопасную для жизни и здоровья окружающую среду и на возмещение причиненного нарушением этого права вреда».

Каждому гражданину гарантируется право свободного доступа к информации о состоянии окружающей среды, качестве пищевых продуктов и предметов быта, а также право на ее распространение. Такая информация никем не может быть засекречена» (ст. 50 Конституции Украины). Эта норма является важным элементом системы конституционно-правовых гарантий обеспечения личной безопасности граждан.

Гражданское законодательство Украины определяет, что среди обязательных благ – объектов гражданских прав высочайшей социальной ценностью является жизнь и здоровье человека, его честь и достоинство, неприкосновенность и безопасность (ч. 2 ст. 201 ГК Украины).

В соответствии со ст. 1 Закона Украины «О качестве и безопасности пищевых продуктов и продовольственного сырья» от 23 дека-

бря 1997 г. безопасность пищевых продуктов – это отсутствие угрозы вредному влиянию пищевых продуктов, продовольственного сырья и сопутствующих материалов на организм человека, а показатели безопасности продовольственной продукции – это научно обоснованные показатели содержания (предельно допустимые пределы влияния) в отмеченной продукции вредных для здоровья и жизни человека компонентов или веществ химического, биологического, радиационного и любого другого происхождения, несоблюдение которых приводит к вредному влиянию на здоровье человека.

Под некачественной продовольственной продукцией понимают продовольственную продукцию, качественные показатели и потребительские свойства которой не отвечают отмеченным в декларации о соответствии, нормативных документах или нормативно правовых актах, а под опасной продовольственной продукцией – такую, показатели безопасности которой не отвечают установленным в Украине для данного вида продукции..., а также продовольственная продукция, потребление (использование) которой связано с повышенным риском для здоровья и жизни человека.

В ст. 4 данного Закона закреплено, что некачественные, опасные для жизни и здоровья человека или фальсифицированные пищевые продукты, продовольственное сырье и сопутствующие материалы запрещается изготавливать, ввозить, реализовывать, использовать в оптовой или розничной торговле, общественном питании.

В современных условиях отмеченные правовые нормы не удовлетворяют в полной мере требования обеспечения личной безопасности. «С одной стороны, мы имеем достаточно законов, регламентирующих работу в направлении качества продуктов. Главный из них – Закон Украины “О качестве и безопасности пищевых продуктов”. С другой стороны, перед нами стоит задача доработать законодательную базу. На сегодня разработано несколько сотен стандартов, но, учитывая объем продукции на полках, количество этих стандартов должно быть намного больше», – считает заместитель министра аграрной политики и продовольствия А. Сень.

Таким образом, для обеспечения эффективности осуществления права на личную безопасность необходимо приведение правовых норм, касающихся определения безопасности пищевых продуктов, в соответствие с потребностями современности.

В этом направлении уже сделаны некоторые шаги. В частности, Верховная Рада Украины приняла в первом чтении за основу

законопроект № 8493 от 13 мая 2011 г. о внесении изменений в ст. 38 Закона Украины «О безопасности и качестве пищевых продуктов» (относительно информирования граждан об отсутствии глютена в пищевых продуктах).

Данным законопроектом предусмотрено запретить обращение пищевых продуктов, этикетировка которых не отвечает этому Закону и соответствующим техническим регламентам. Все пищевые продукты, которые обращаются в Украине, этикетированы на государственном языке Украины и содержат в доступной для восприятия потребителем форме информацию об отсутствии в пищевых продуктах глютена, что отображается на этикетке пищевого продукта надписью «не содержит глютена». При этом отсутствием в пищевых продуктах глютена считается, если содержание глютена в пищевом продукте не превышает 20 мг/100 г от общей массы продукта в единице упаковки.

25 апреля 2012 г. на заседании Кабмина Украины был рассмотрен и одобрен законопроект «О безопасности и качестве пищевых продуктов». Этот законопроект регулирует отношения между органами исполнительной власти, производителями, продавцами (поставщиками) и потребителями пищевых продуктов и определяет правовой порядок обеспечения безопасности и качества пищевых продуктов, которые производятся, находятся в обращении, импортируются, экспортируются.

Законопроект о безопасности и качестве пищевых продуктов предусматривает пять основных нововведений:

- создание единого органа в сфере безопасности пищевых продуктов вместо имеющихся нескольких дублирующих;
- гармонизация национального законодательства о безопасности пищевых продуктов требованиям законодательства Европейского Союза, что необходимо для подписания соглашения о свободной торговле;
- упрощение разрешительной системы путем отмены необходимости получения разрешительных документов, которые не влияют на безопасность продуктов, и защита потребителей;
- внедрение действенных и эффективных механизмов защиты жизни и здоровья потребителей;
- усиление ответственности операторов рынка за нарушение законодательства и установления представителей органов власти, инспекторов в том числе, за нарушение порядка осуществления контроля.

Одним из ключевых моментов данных изменений является учреждение единого органа по контролю над безопасностью пищевых продуктов. Эта инстанция будет создана на базе ветеринарной и фитосанитарной служб. Таким образом чиновники хотят сократить количество разрешений, которые нужно получить для торговли пищевыми продуктами. Отметим, в настоящее время предприятие должно получать санитарно-гигиенические выводы, протоколы соответствия и другие документы в более чем десяти инстанциях.

Чиновники и предприниматели по-разному комментируют новшества в сфере безопасности пищевых продуктов. Так, директор департамента ветеринарной медицины В. Башинский, с одной стороны, приветствует ограничение количества государственных контролеров: «В предыдущую систему (из трех компетентных органов) входило около 60 тыс. работников, которые осуществляли контроль в государстве. Теперь он будет поручен 24 тыс. людей, из которых около 7 тыс. – государственные служащие». С другой – опасается, что законопроект, который уже во второй раз проходит Кабмин, выйдет из парламента на подпись Президенту совсем в другой редакции.

В свою очередь директор информационной компании Pro agro Н. Верницкий, комментируя инициативу Государственной ветеринарной и фитосанитарной службы Украины о введении уголовной ответственности за некачественные продукты питания, отметил, что это не добавит здоровья украинцам, а увеличит коррупцию в пищепроме.

В частности, по его словам, «контроль качества продуктов питания в Украине должен происходить, как в цивилизованных странах, где потребитель сам обращается в суд, чтобы отстаивать свои интересы, либо его интересы представляется общественная организация». Кроме того, по мнению эксперта, нужно четко определить, что такое качественный продукт питания. «Я считаю, что это вообще ненормально, когда государство за выпуск некачественного продукта привлекает к уголовной ответственности. А что такое некачественный продукт? Есть закон о качестве и безопасности пищевых продуктов. Во-первых, сначала нужно внести изменения в существующий закон, а его очень долго принимали, и также долго будут менять, а во-вторых, нужно вносить изменения в Уголовный кодекс. Никто перед выборами на это не пойдет. К тому же Министерство аграрной политики, в структуру которой входит Госветслужба, никакого отношения к Уголовному кодексу не имеет, это скорее популизм либо реакция на вопросы журналистов», – считает Н. Верницкий.

По словам первого вице-президента Союза объединений граждан Всеукраинская федерация потребителей «Пульс» И. Назаревич, необходимо создать единый документ, который бы регулировал требования к продукции. «Мы хотим, чтобы потребителям оставили закон такой, как он есть – чтобы люди могли в одном нормативном документе найти все требования к любой продукции и могли сами себя защищать», – отметила она.

Эксперты пищевого рынка убеждены, что традиционными способами изменить ситуацию сложно. Прежде всего, нужно менять подходы к обеспечению безопасности продуктов питания. А это значит, что пришло время для внедрения современных систем управления пищевой безопасностью, таких как НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Point) на предприятиях пищевой промышленности.

Проект Международной финансовой корпорации (IFC) «Безопасность пищевой продукции в Украине» один из тех, кто активно отстаивает эту идею и помогает ее реализации. В частности, Проект предоставляет консультационную поддержку правительству Украины относительно системных реформ в сферах государственного контроля, выдачи разрешений, технического регулирования, банкротства предприятий и безопасности пищевой продукции. Кроме того, он помогает партнерам оптимизировать инструменты государственного регулирования в соответствии с мировой практикой и улучшить конкурентоспособность украинских предприятий на внешних рынках. Проект также поддерживает практическую реализацию реформ.

В нашей стране Проект Международной финансовой корпорации (IFC) «Безопасность пищевой продукции в Украине» начат совместно Global Food Safety Initiative (GFSI – Глобальная инициатива по пищевой безопасности ¹) и «Metro Cash&Carry».

Следует отметить, что разработка проекта закона о внесении изменений в Закон Украины «О безопасности и качестве пищевых продуктов» входит в I этап (до конца 2010 г.(!)) «Улучшение бизнес-климата и привлечение инвестиций. Дерегуляция и развитие предприниматель

---

¹ GFSI объединяет всех ведущих участников мирового рынка: розничные сети, производителей, перевозчиков и других участников цепи поставок к конечному потребителю, а также специалистов по пищевой безопасности и ученых. 20 крупнейших производителей (Nestle, Danon и др.) как и двадцать крупнейших торговых сетей (Carrefour, Tesco, ICA, Metro Cash&Carry, Migros, Ahold, Wal-Mart, Delhaize) составляют «ядро» Глобальной инициативы по пищевой безопасности.

ства» в Программе економічних реформ на 2010–2014 гг. «Зажиточное общество, конкурентоспособная экономика, эффективное государство», которая утверждена Указом Президента Украины от 27 апреля 2011 № 504/2011.

Поэтому шанс того, что изменения в Закон Украины «О безопасности и качестве пищевых продуктов» будут приняты Верховной Радой в первом чтении в ближайшее время очень велик.

Украина имеет очень серьезный экспортный потенциал, который включает в себя полный набор всех продуктов, производимых в Украине. Поэтому вопросы качества и безопасности продуктов питания должны стать одним из приоритетных в работе Министерства аграрной политики.

Ю. Половинчак, старш. наук. співроб., заввідділу НЮБ

За якими рецептами лікувати «газову недостатність»?

Як масштаби потреб блакитного золота (сьогодні Україна використовує газу в п'ять разів більше на одиницю ВВП, ніж будь-яка європейська країна), так і залежність від монополії Росії актуалізує для вітчизняних економістів та екологів питання розвитку альтернативних джерел енергії. Перед вітчизняним законодавцем у цей час стоїть не просте завдання ефективно врегулювати їх застосування та впровадження. На сьогодні питання альтернативної енергетики регулюються Законами України «Про альтернативні джерела енергії», «Про альтернативні види палива», «Про електроенергетику» та низкою інших нормативних актів. Проте розвиток галузі потребує загальної необхідності якісного правового реагування на зміни на внутрішніх енергетичних ринках.

Ситуація обумовлена зменшенням запасів вуглецевого палива, у той час як зелена енергетика представляється найефективнішою альтернативою традиційній. Наразі інших реальних альтернатив на перспективу не проглядається: атомна енергетика не є ані безпечною, ані, всупереч поширеній думці, дешевою. Аварії на Чорнобильській АЕС і Фукусімі показали, що передбачити всі надзвичайні обставини при будівництві атомних станцій неможливо, а наслідки можуть бути катастрофічними.

Для України розвиток зеленої енергетики – це ще й важливий елемент європейської інтеграції. Адже кожна країна, яка претендує на членство в ЄС, у своєму енергобалансі повинна мати не менше 6,5 % енергії, виробленої альтернативними джерелами. Представники Єврокомісії уже заявляли, що стан довкілля і зменшення шкідливих викидів в атмосферу є передумовою для продовження продуктивної двосторонньої співпраці.

Минулий рік став знаковим для розвитку сонячної й вітроенергетики в Україні. В експлуатацію було введено низку «зелених» об'єктів. Компанія Activ Solar (Австрія) завершила будівництво в Криму останньої, п'ятої, 20-мегаватної черги сонячного парку Перове, у результаті чого його сумарна встановлена потужність зросла до рекордних 100 МВт. Перове стало найбільшим діючим фотоелектричним парком у світі за показником встановленої потужності. За ним йдуть канадська електростанція Sarnia (97 МВт), італійська Montalto di Castro (84,2 МВт) і німецька Finsterwalde (80,7 МВт). Встановлена потужність парку еквівалентна піковим навантаженням в енергосистемі розташованого поряд Сімферополя, тобто електростанція у світлий час доби може виробляти стільки ж електроенергії, скільки споживає місто в період максимальних навантажень, що значно підвищить надійність та якість електропостачання всього регіону.

Також у листопаді Activ Solar ввела в експлуатацію четвертий за потужністю у світі і найбільший у Центральній та Східній Європі сонячний парк «Охотникове» потужністю 80 МВт, якої достатньо для енергозабезпечення 20–25 тис. домогосподарств. Нова електростанція розташована в Сакському районі півострова. Раніше (у 2010 р.) було збудовано меншу геліоелектростанцію пікової потужності 7,5 МВт у селі Роднікове (Сімферопольський р-н, АРК). Найближчим часом у Криму планується будівництво нових сонячних електростанцій.

Крім великих проектів вартістю в сотні мільйонів доларів, в Україні також реалізується безліч менш масштабних: чеська група компаній Ekotechnik Praha у минулому році розпочала будівництво геліоелектростанції на 42 МВт у Київській області, а ізраїльська SunElectra оголосила про плани інсталювати в Одеській області близько 10 сонячних електростанцій загальною потужністю 25–30 МВт у наступному році. Київське «Рентехно» продовжить розпочате в 2011 р. будівництво фотоелектричної 1,8-мегаватної електростанції у Вінницькій області, влада якої не так давно оголосила, що інша столична компанія «Рендж Девелопмент» до 2013 р. побудує

в регіонах шість фотоелектричних станцій сумарною встановленою потужністю 50 МВт.

Україна також має величезний нереалізований потенціал для розвитку вітроенергетики та будівництва сучасних вітрових електростанцій. Як показують результати досліджень Національної академії наук, на території України можна розмістити вітряки, які даватимуть приблизно 15 млн т умовного палива. Це більше, ніж сьогодні виробляє уся вітчизняна атомна енергетика. Вже кілька років в Україні численні компанії заявляли про наміри будівництва великих вітроенергетичних комплексів потужністю сотні мегават, однак лише в минулому році перші проекти перейшли до практичної реалізації.

У лютому 2011 р. були встановлені перші сучасні вітрові турбіни на Новоазовській вітрової електростанції (Донецька обл.). Її загальна проектна потужність повинна становити 107,5 МВт. У Миколаївській області будують ще дві ВЕС: вітропарк «Очаківський» і «Березанський» (обидва є частиною інвестиційного проекту «Вітряні парки України»). А енергохолдинг ДТЕК розпочав будівництво в Запорізькій області Ботієвської вітряної електростанції на 200 МВт, яка разом з Приморською і Бердянською ВЕС (обидві – по 150 МВт), увійде у вітропарк «ДТЕК Приазовський». Менша компанія «Віндкрафт України» в середині листопада встановила перший високоефективний вітрогенератор на 3 МВт в Херсонській області і має намір розвивати проект у наступному році.

Загальна потужність вітропарків в Україні сьогодні незначно більша, ніж потужність сонячних електростанцій. Але в найближчі роки, із запуском вітрових парків компаній ДТЕК, «Конкорд Груп» і «Вітряні парки України» (планована загальна потужність понад 2 тис. МВт), сонячні електростанції за потужністю будуть відставати від ВЕС більш ніж у 10 разів.

За оцінками експертів, Україна більш підходить для розвитку вітрової енергетики, ніж сонячної. Сонячні електростанції займають великі площі і коштують дорожче вітропарків аналогічної потужності (будівництво сонячного парку «Охотнікове» обійшлося близько 300 млн євро; він займає площу понад 160 га, у той же час вартість вітропарку «Новоазовського» оцінюється у 180 млн євро, і займає він невелику ділянку землі). «Під сонячну енергетику потрібно більше землі. У Європі землі, де розміщуються вітряки, використовують під сільське господарство», – зазначила директор Європейсько-українського енергетичного агентства (СУЕА) О. Рибак.

Крім цього на українському ринку альтернативної енергетики з'явилося два промислові об'єкти з виробництва моторного біопалива загальною потужністю близько 30 тис. т продукції на рік. Один з них розташований у Донецьку і виробляє біологічні види палива (бензинів марки А-98а, А-95а і А-92а з 30 % вмістом біоетанолу). Його проектна потужність становить 20 т на добу.

Розвиток відновлювальної енергетики, зокрема біогазу і використання біомаси, стають дедалі затребуваними в Європі. У Польщі біогазові установки працюють на 71 полігоні відходів, у Чехії – на 61. Крім того, у світі широко розвивають технології одержання біогазу з рослинної сировини і відходів тваринництва. Електростанції на біогазі, на відміну від вітрових чи сонячних, працюють безперервно, незалежно від наявності вітру або сонця й не потребують резервування.

В Україні великий потенціал щодо біогазу, багато сільськогосподарських угідь, утім цей потенціал ще не використовують на повну потужність. До 2020 р. за рахунок біогазових технологій можна замінити від 2,5 до 8 млрд куб. м природного газу.

Офіційних полігонів і звалищ в Україні близько 700. Потенційно рентабельних звалищ при наповненості 1 млн тонн налічується близько сотні. Потенціал кожного такого полігону – 4–5 млн куб. м біогазу на рік. Усього в Україні понад 4 тис. місць для будівництва біогазових установок, понад 99 % – це об'єкти сільського господарства, де виробництво електроенергії найвигідніше за рахунок використання силосу та відходів кукурудзи.

«Біогазові установки встановлені на звалищах семи українських міст за рахунок механізму спільного впровадження Київського протоколу. Проте зараз біогаз на цих об'єктах спалюється на факелі. Цим підприємствам не вигідно виробляти електроенергію, і дохід виходить тільки за рахунок продажу вуглецевих квот. Тільки в Києві зараз будується електростанція в розрахунок на затвердження «зелених» тарифів», – повідомив директор НТЦ «Біомаса» Г. Гелетуха.

На сьогодні в Україні діють «зелені» тарифи на електроенергію, вироблену з усіх видів відновлюваних джерел енергії (ВДЕ), крім біогазу. Утім, в 24 лютого поточного року у Верховній Раді зареєстровано **законопроект № 10 119**, яким передбачається значно розширити застосування «зеленого» тарифу. Зокрема, дію «зеленого» тарифу передбачається розширити на електроенергію, вироблену з біогазу, твердих побутових відходів, а також електростанціями потужністю до 20 МВт (нині – лише до 10 МВт).

Зокрема, для електроенергії, виробленої з біогазу, пропонується встановити коефіцієнт «зеленого» тарифу, аналогічний коефіцієнту для електроенергії, виробленої з біомаси, – 2,3. Таким чином, розмір «зеленого» тарифу становитиме близько 1,34 грн за кВт·год.

Раніше Президент України ветоував введення «зеленого» тарифу для біогазу (законопроект № 8028). Тоді Президент послався на розрахунки прогнозної собівартості електричної енергії, виробленої з ВДЕ, які були зроблені Інститутом відновлюваної енергетики НАН України. Зокрема, була отримана відносно висока собівартість виробництва електроенергії з біомаси. Проте, представники Інституту неодноразово офіційно заявляли, що зазначені розрахунки не стосуються до біогазу.

Офіційні дані Єврокомісії також заперечують подібні висновки. Згідно з цими розрахунками, собівартість виробництва електричної енергії з біогазу перебуває приблизно на одному рівні з собівартістю електроенергії, виробленої з інших поновлюваних джерел енергії.

Українські «зелені» тарифи для виробництва електроенергії з ВДЕ далеко не найвищі в Європі. Заплановані законопроектом № 8028 «зелені» тарифи для виробництва електроенергії з біогазу є практично найменшими тарифами в Європі, менше тільки у Великобританії – 10,36 євроцентів/кВт·год. У Болгарії діє «зелений тариф» на біогаз на 35 % більше ніж планувався в Україні. У Німеччині та Італії ця різниця майже у два рази більша, ніж очікуваний «зелений тариф» на біогаз в Україні.

Разом з тим, на сьогодні собівартість виробництва «зеленої» енергії є дуже високою. В Україні вартість «зеленої» електроенергії в середньому у п'ять разів вища за традиційну. Ця різниця на даний час субсидується за рахунок держаного бюджету у вигляді «зеленого» тарифу, а зі збільшенням «зелених» потужностей (у планах до 2030 р. 20–30 % у загальному енергобалансі) тиск на бюджет збільшиться в десятки разів.

Однак більшість експертів запевняють, що традиційна енергетика також не є дешевою, адже при розрахунку ціни кВт, виробленого атомною електростанцією, не враховуються витрати на утилізацію відпрацьованого ядерного палива і на виведення з роботи відпрацьованих реакторів. А це колосальні кошти. Крім того, традиційні джерела енергії з кожним роком стають дорожчими через обмеженість ресурсу. З цим погоджується і голова Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України М. Пашкевич: «“Зелений” тариф – невелика плата. Ми більше платимо за традиційну енергію, і чим довше ми будемо платити тільки за неї, тим дорожче вона

буде нам обходитися. У ній працює каталізатор витратного методу ціноутворення, якщо не створити йому ніякої конкуренції, у перспективі ми заплатимо набагато більше». За його словами, вводячи в експлуатацію кожен мегават альтернативної енергетики, Україна виводить з експлуатації мегават застарілих і тому більш дорогих і брудних потужностей енергетики теплової.

Та й в більшості країн, де активний розвиток «зеленої» енергетики почався в середньому на 8–10 років раніше, і досягнуті значні результати, величина тарифу вже знижується. Досвід лідерів цього ринку показує, що з розвитком галузі в країні розвивається сучасне машинобудування, виробництво стає масовим, і собівартість обладнання для альтернативної енергетики зменшується.

Багато експертів енергетичного ринку до проблем українського ринку альтернативної енергетики також відносять тривалу бюрократичну процедуру отримання дозволів та ліцензій і використання земель сільськогосподарського призначення. Тому Кабінет Міністрів України запропонував відмінити надання дозволів на провадження діяльності у сфері альтернативних джерел енергії. Відповідне положення міститься в **законопроекті «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру»**, оприлюдненому на офіційному сайті Міністерства економічного розвитку та торгівлі.

Законопроектом пропонується викласти ст. 6 Закону «Про альтернативні джерела енергії» в наступній редакції: «Організаційне забезпечення діяльності у сфері альтернативних джерел енергії включає: визначення джерел і напрямів фінансування заходів у сфері альтернативних джерел енергії; підключення підприємствами електричних мереж (енергопостачальних компаній) об'єктів усіх форм власності, що виробляють енергію з альтернативних джерел, до об'єднаної енергетичної системи України; створення бази статистичних даних про ресурси альтернативних джерел енергії; підтвердження відповідності енергогенеруючих об'єктів об'єктам альтернативної енергетики».

«Ми удосконалюємо українське законодавство, створюємо мотивації для серйозних інвестицій, ми затвердили «зелений» тариф – і ця система працює», – наголосив Президент В. Янукович.

За даними Національної комісії регулювання енергетики, кількість енергокомпаній, які виробляють екологічно чисту електроенергію та реалізують її за «зеленим» тарифом за 12 місяців зростає в

1,5 раза – з 33 в грудні 2010 р. до 66 в грудні 2011 р., а кількість електростанцій на поновлюваних джерелах енергії – відповідно з 55 до 94.

2011 р. Ernst&Young – компанія, яка щоквартально розраховує індекси інвестиційної привабливості країн для розвитку енергетики на поновлюваних джерелах, вперше внесла Україну до рейтингу країн, привабливих для «зелених» інвестицій – на 32 позицію серед ТОП-40 країн світу, де умови для інвестицій в цю галузь вважаються найкращими. Рейтинги підтверджуються і реальними капіталовкладеннями: обсяг інвестицій у галузь відновлювальної енергетики у 2010 р. становив більше 120 млн євро, у 2011 р. – близько 400 млн євро. У 2012 р., за розрахунками Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження, національна галузь відновлювальної енергетики може залучити 1 млрд євро інвестицій.

Отже, на сьогодні зрозуміло, що без підтримки «зеленої» енергетики в Україні немає майбутнього. Проте й без традиційних джерел обійтися поки не можна. Тому актуальним питанням для представників влади та фахівців енергетичної сфери є пошук балансу між традиційною і «зеленою» енергетикою, який би сприяв розвитку останньої.

Н. Порватова, влас.кор. НЮБ

Ударимо штрафами по бездоріжжю і безвідповідальності?

За даними Європейської доповіді ВООЗ, Україна залишається однією з найнебезпечніших країн Європи для водіїв.

Ризик потрапити в ДТП в Україні в 5–6 разів вищий, ніж у розвинених європейських країнах: у нашій державі за добу в середньому скоюється 58 автопригод, в яких 9 осіб гине та 71 травмується. Експерти Всесвітньої організації охорони здоров'я попереджають: якщо не вжити термінових заходів, то до 2020 р. аварії на дорогах спричинять більше смертей, ніж серцево-судинні захворювання та СНІД.

В ДАІ розраховують, що посилення відповідальності за порушення правил дорожнього руху дасть можливість щорічно скорочувати кількість постраждалих на 10–15 % – відповідний проект закону в парламенті зареєстровано ще на початку весни.

Законопроект № 5220-д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» спрямований на створення безпечних умов для

учасників дорожнього руху, збереження життя і здоров'я громадян, а також підвищення ефективності впливу на дисципліну учасників дорожнього руху з чітким визначенням правових санкцій за вчинені правопорушення та забезпечення належного рівня реалізації прийнятих рішень у адміністративних справах у сфері безпеки дорожнього руху.

Наразі йде обговорення пропонованих новацій, зокрема, останній круглий стіл у Комітеті з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності ВР був присвячений проблемним питанням застосування технічних засобів для фіксування порушень ПДР.

Отже, парламентарії планують повернути практику застосування технічних засобів для фіксування порушень. Карати порушників планується, не зупиняючи водіїв – достатньо буде фото- або відеопідтвердження з автоматичних пристроїв, розміщених на будь-яких ділянках дороги. Кілька років тому подібна практика вже застосовувалася, проте, не витримавши численних судових оскаржень, була припинена.

Після того як автомобіль-порушник потрапить в об'єктив камери, протокол про порушення надсилатиметься особі, яка керувала транспортним засобом на момент вчинення правопорушення. Якщо на момент порушення правил дорожнього руху не встановлено, хто саме це зробив, до відповідальності притягується власник машини. Він не буде оштрафований, якщо протягом 10 днів надасть ДАІ відомості про того, хто керував авто на момент порушення правил.

Однак у випадку неможливості встановлення в місячний термін особи, яка вчинила правопорушення, до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу таки притягнуть власника транспортного засобу (за винятком випадків, коли транспортний засіб було, наприклад, викрадено).

«Проект закону має впорядкувати та зробити прозорою й зрозумілою процедуру фіксування і притягнення до відповідальності за правопорушення, що були зафіксовані за допомогою автоматичних приладів фотофіксації порушень правил дорожнього руху, тим самим знизивши рівень корупції серед працівників Державної автомобільної інспекції», – зазначив голова Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності В. Швець.

Також пропонується запровадити диференційовану відповідальність за перевищення швидкості – більш як на 10 км/год тягнутиме за собою накладення штрафу в розмірі від 15 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; більш ніж на 20 км/год – штрафу в розмірі від 20 до 30 неоподатковуваних мінімумів; більш ніж на

30 км/год – від 30 до 40. У принципі, штрафи за новими правилами коливатимуться в межах 500–900 грн, а за перевищення швидкості більше ніж на 50 км/год штраф у розмірі 40–50 неоподатковуваних мінімумів може бути замінений 30–40 годинами громадських робіт.

Крім того, передбачено, що водій повинен заплатити штраф від 15 до 20 неоподатковуваних мінімумів, якщо порушив вимоги дорожніх знаків і розмітки проїзної частини доріг, правил початку руху, зміни напрямку руху, правила перевезення вантажів, буксирування транспортних засобів, зупинки, стоянки, проїзду пішохідних переходів, ненадання переваги в русі пішоходам на нерегульованих пішохідних переходах тощо.

Депутати пропонують збільшити з трьох до п'яти років строк позбавлення наданого громадянину права керування транспортними засобами за грубе або повторне порушення порядку користування цим правом або на строк до десяти років за систематичне порушення порядку користування цим правом.

Нагадаємо, що ст. 286 Кримінального кодексу України визначена відповідальність за вчинення ДТП, що спричинила смертельний результат, тяжкі та середньої тяжкості тілесні ушкодження, а також пошкодження транспортних засобів. Однак відповідальність за заподіяння потерпілому в ДТП легкої тяжкості тілесних ушкоджень законодавством узагалі не передбачено. Тобто в разі відсутності матеріальних збитків від ДТП водій-правопорушник звільняється від відповідальності, незважаючи на те, що потерпілому завдано незначні тілесні ушкодження.

Враховуючи це, передбачено відповідні зміни до законодавства. Порушення водієм правил дорожнього руху, що спричинило легкої тяжкості тілесні ушкодження, тягнучиме накладення штрафу від 2550 до 3400 грн або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від одного до двох років, чи адміністративний арешт на строк від семи до десяти діб.

Торкнуться новації і водіїв маршруток. За збір плати за проїзд з пасажирів під час руху водіїв будуть штрафувати на суму до 340 грн. Утім, як показує практика, уже діюча заборона на розмови по мобільному телефону під час руху водіїв маршруток особливо не бентежить. Також депутати пропонують встановити, що на автобусні маршрути, протяжністю понад 550 км, у рейс повинні направлятися два водії. На сьогодні ця межа становить 500 км.

Депутати вирішили також врегулювати правила перевезення дітей. Пропонується заборонити перевезення дітей, зріст яких менше

145 см або які не досягли 12-річного віку, у транспортних засобах, обладнаних ременями безпеки, без використання спеціальних засобів, що дають змогу пристебнути дитину. Порушення цих норм спричиняє накладення штрафу в розмірі від 340 до 425 грн (за нинішніх 170–255 грн).

Планується ввести штраф і за незаконне нанесення на зовнішні поверхні транспортного засобу спеціальних кольорографічних схем автомобілів оперативних служб або кольорографічних схем легкового таксі. Стосується це й незаконної установки на транспортному засобі розпізнавального ліхтаря легкового таксі. Подібні порушення спричинять накладення штрафу на суму від 850 до 1020 грн.

Згідно зі змінами, водієві транспортного засобу забороняється під час перевірки на вимогу працівника міліції відповідних документів пред'являти посвідчення (перепустки), видані органами державної влади та органами місцевого самоврядування, документи, що вказують на членство в об'єднаннях громадян, і будь-які інші документи, непередбачені законодавством. Також заборонено кріпити перераховані документи на передньому склі транспортного засобу.

Народні обранці вирішили ще й узаконити евакуацію машин, якщо вони заважають рухові транспорту. Працівники ДАІ матимуть право тимчасово затримати машину шляхом блокування або евакуацією на штраф площадку. Щоправда, у цьому випадку подив викликає норма, що дозволяє блокувати, адже із заблокованими колесами транспорт не перестане заважати руху.

Раніше евакуація машин активно застосовувалася паркувальниками в мегаполісах, але її неодноразово забороняли суди, мотивуючи своє рішення тим, що подібна практика не передбачена кодексом України. На сьогодні за неправильне паркування передбачений лише штраф у розмірі 255–340 грн.

Торкнувся законопроект і рекламної галузі. Передбачається, що розміщення зовнішньої реклами вздовж автодоріг буде узгоджуватися з підрозділом державного органу з безпеки дорожнього руху, а Типові правила розміщення зовнішньої реклами повинні будуть затверджуватися Кабміном. До того ж стягування плати за видачу дозволів забороняється, а вимоги до розміщення змінюються. Рекламоносії мають розміщуватися за межами тротуарів або узбіч, але не ближче 10 м від краю проїжджої частини вулиць і доріг, опори повинні мати вертикальну дорожню розмітку, нанесену матеріалами, які відбивають світло, освітлення зовнішньої реклами не повинно засліплювати учасників дорожнього руху.

Користь від усіх цих змін, за словами депутатів, очевидна: зниження кількості ДТП та збільшення обсягу надходжень від штрафів за порушення Правил дорожнього руху в бюджет. Після впровадження закону ДАІ очікує виручити тільки в наступному році близько 2 млрд. «Штрафні кошти», відповідно до законодавчих новацій, які на сьогодні розробляються, розподілятимуть таким чином: 50 % коштів буде спрямовуватися до державного бюджету, 50 % – до місцевих бюджетів. Також буде профінансовано обладнання найбільш небезпечних ділянок доріг приладами відеофіксації, а також обладнання необхідною технікою самої інспекції.

Водночас експерти не переконані в ефективності запропонованих новацій, зважаючи на те, що в Україні, де ще не подолано корупцію у сфері дорожнього руху, різке підвищення штрафів може спровокувати підвищення розмірів хабарів. На думку автогонщика О. Мочанова, штрафи підвищувати не потрібно, треба виконувати те, що є. Тобто штрафувати всіх, а не лише водіїв стареньких «запорожців». За словами О. Мочанова, якраз ті, хто пише подібні закони, їх же й не виконують. «Розумію прекрасно, що країна готується до Євро, і ті 5 млрд, які витратили на підготовку, треба хоча б частково повернути – завдяки штрафам. І показати іноземцям, що у нас є смуга для руху громадського транспорту. Водночас я впевнений, що на них все одно будуть кататися “блатні пацани”, у них є номери ВР, депутатські посвідчення», – наголосив О. Мочанов.

Також багато нарікань та обурень лунає щодо впровадження автоматичних приладів фотофіксації порушень правил дорожнього руху. Адже особа, яка не має відношення до правопорушення, але є власником авто, не повинна нести відповідальність – не лише з погляду справедливості, а й з точки зору Конституції. Здебільшого ж протоколи будуть направлятися саме власникам транспортних засобів, так як визначити особу водія – особливо в тонованому автомобілі або в темний час доби – не просто, та й перший варіант набагато простіший. У такій ситуації особливо постраждають люди, які продали свій автомобіль за дорученням, і він уже встиг змінити кілька власників, контактних даних яких перший господар не має. Усе це може підштовхнути людей під час продажу авто переоформляти його на нового власника, що, у свою чергу, підвищить відрахування в бюджет.

Занепокоєння автомобілістів у цій ситуації цілком зрозуміле: у вітчизняних реаліях посилення заходів відповідальності цілком може обернутися ударом по кишені й додатковим фактором корупції без

підвищення якості дорожнього руху. Проте чекати, доки ситуація вирішиться сама, не випадає, тож залишається сподіватися, що пропонувані драконівські заходи таки підвищать дисципліну українських водіїв, зокрема й завдяки збільшенню кількості працівників ДАІ на дорогах в очікуванні Євро-2012.

А. Блажкевич, канд. іст. наук, наук. співроб.

Азартні ігри напередодні Євро-2012: грати чи не грати?

Гральний бізнес в Україні – поза законом уже три роки: ВР 15 травня 2009 р. ухвалила Закон «Про заборону грального бізнесу в Україні». Рішення законодавців, нагадаємо, було досить резонансним та мотивувалося захистом моральності та здоров'я населення.

Кримінальний кодекс України доповнено ст. 203-2 такого змісту: «Заняття гральним бізнесом карається штрафом від 10 до 50 тис. неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Ті самі дії, якщо вони були вчинені особою, раніше судимою за заняття гральним бізнесом, караються обмеженням волі строком до п'яти років».

Тож офіційно в Україні діють обмеження щодо здійснення грального бізнесу, проте кожен житель великого міста погодиться, що недозаборонений азарт із наших вулиць нікуди не дівся й продовжує процвітати, змінивши лише (не так щоб і сильно), вивіску. Чинне законодавство залишає шпарину для легального існування так званих інтерактивних клубів (проблема у визначенні поняття «азартна гра»), а рівень законослухняності громадян – для існування нелегальних казино. Отже, як слушно наголошує з цього приводу політик та економіст О. Кужель, заборонивши азартні ігри, ми не викоренили їх: казино перейшли на нелегальну основу, а ми не отримуємо податків у цій галузі, не контролюємо її. Потрібне правильне регуляторне поле, зокрема дуже дорогі ліцензії. Азарт має стати привілеєм багатих – нехай витрачають свої гроші.

Очевидно, що вирішеною проблему грального бізнесу називати рано: з одного боку, законодавче регулювання явно потребує уточнень, чіткого визначення понять та усунення складової політичного піару, коли рішення приймаються на хвилі громадської думки, зате без ґрунтового опрацювання. З іншого – навряд чи депутати повер-

нуються до питання в передвиборчий період – вважати проблему вирішеною шляхом прямої заборони комфортніше, ніж прописувати правила гри, що дають змогу й суспільство захистити, і вивести бізнес із тіні, де він наразі цілком комфортно почувається, і перетворити його на джерело поповнення бюджету та залучення туристів.

На думку соціального психолога О. Потеряхіна, гральний бізнес сьогодні можна зрівняти по заповненню доходів з алкогольним бізнесом. Сьогоднішнє завдання суспільства – стримати громадян від психологічної залежності від грального бізнесу та – що найважливіше – провести профілактичні роботи з дітьми та підлітками. Адже 66 % гравців замішані в кримінальних злочинах, також до 66 % схильні до суїциду та самовбивства.

Логічно очікувати, що до цього питання парламентарі ще повернуться – швидше за все вже після виборів. Як би там не було, але рано чи пізно проблему слід урегулювати: або зберігати заборону азартних ігор, але так, щоб обмеження були чіткими й прозорими, або легалізувати гральні заклади, прописавши для них єдині, зрозумілі правила, що враховували б інтереси бізнесу, держави та суспільства. Оскільки в парламенті вже зареєстровано кілька законопроектів, що передбачають легалізацію проведення азартних ігор, реалізовуватиметься, швидше за все, саме другий сценарій. Наскільки вдасться зберегти баланс інтересів – це вже окреме питання.

Законопроект «Про гральний бізнес в Україні», ініційований регіоналом О. Царьовим, пропонує дозволити для гравців лише казино й електронні (віртуальні) клуби, що розміщуватимуться тільки в п'ятизіркових готелях із кількістю номерів не менше 60-ти та три- і чотиризіркових готелях із кількістю номерів не менше 60-ти в АРК.

За цим документом гральний бізнес – це діяльність, пов'язана з організацією, проведенням та наданням можливості доступу до азартних ігор у казино, на гральних автоматах, комп'ютерних симуляторах, у букмекерських конторах, в інтерактивних закладах, в електронному (віртуальному) казино незалежно від місця розташування сервера. Азартна гра – це будь-яка гра, обов'язковою умовою участі в якій є сплата гравцем грошей, у тому числі через систему електронних платежів, що дає змогу учаснику як отримати виграш (приз) у будь-якому вигляді, так і не отримати його залежно від випадковості. При цьому планується посилити штрафи за порушення відповідного законодавства за рішенням суду.

Як прокоментував віце-президент Асоціації діячів грального бізнесу Г. Трипільський, значення цього законопроекту полягає в тому, що цей закон внесе зміни в діючу заборону грального бізнесу. Він по-іншому формулює поняття «азартна гра», щоб під нього потрапили ще й інтернет-активні клуби. У принципі, це заборона того, що вже й так було заборонено. Це допомагає правоохоронним органам чіткіше формувати вимоги та вести справу до суду. Плюс, цим законом надано додаткові повноваження міліції – звертатись до судді з вимогою застосування фінансових санкцій щодо порушників закону.

Ще один профільний законопроект «Про азартні ігри», розроблений Мінфіном минулого року, розширює перелік територій спеціальних гральних зон, включаючи в них культурно-розважальні комплекси, нежитлові будівлі, зареєстровані в Україні суди, територію вітчизняних туристичних регіонів – Крим та карпатські курорти. При цьому документ забороняє ведення букмекерської діяльності, азартних ігор в електронному (віртуальному) казино й на ігрових автоматах. «В Україні забороняється проведення інших видів азартних ігор, зокрема інтерактивних ігор, інших теле- і радіоігор, які передбачають внесення фізичною особою плати за участь у них (у тому числі плати за послуги телефонного зв'язку)», ідеться в проекті закону.

Крім цього, проект закону, представлений фахівцями Мінфіну, наділяє державу ексклюзивним правом організовувати й проводити азартні ігри. Інші учасники ринку зможуть отримати можливість працювати з дозволу держструктур: Мінфіну й державного підприємства, що буде створене у випадку ухвалення законопроекту – Національного організатора азартних ігор з винятковою прерогативою керування гральним бізнесом у країні.

Організація й проведення азартних ігор у казино та державних грошових лотерей здійснюється тільки за наявності відповідної ліцензії, при цьому на кожне казино має виходити окрема ліцензія. Вартість ліцензії на організацію та проведення азартних ігор, відповідно до законопроекту, становить 1 тис. грн, тоді як на проведення азартних ігор у казино та державні лотереї – 40 млн грн. Ліцензія на організацію та проведення азартних ігор видається безстроково Національному організатору азартних ігор, яким може бути юридична особа, 100 % статутного капіталу якого належить державі. Національний організатор азартних ігор може здійснювати проведення азартних ігор самостійно або доручити це операторові. Ліцензія на проведення державних лотерей та ігор в казино видається оператору азарт-

них ігор терміном на сім років, він оплачує її щоквартально рівними частинами протягом терміну дії ліцензії, при цьому першу й останню щоквартальну частку сплачує відразу ж після отримання повідомлення про видачу ліцензії. Статутний капітал оператора азартних ігор в казино не може бути меншим від загальної вартості ліцензії та грального обладнання. При цьому власний капітал оператора протягом діяльності ліцензії не може бути меншим ніж 10 млн грн на кожну останню дату звітного періоду. У документі також ідеться, що оператор повинен мати право власності на гральне устаткування й термін використання обладнання не може перевищувати семи років з дати виготовлення. В одному казино повинно бути зареєстровано та фактично встановлено не менше десяти гральних столів і чисельність персоналу казино має становити не менше 50 співробітників.

Судячи з експертних оцінок, запропоновані правила регулювання грального бізнесу далекі від оптимальних. Так, почесний президент юридичної компанії Jurimex Д. Гетманцев у своєму блозі вказує на цілий ряд проблем в існуючих законодавчих ініціативах: контроль двох операторів – Мінфіну та Національного організатора азартних ігор із дублюванням функцій, завищені повноваження Мінфіну та розмиті підстави проведення перевірок. У результаті, вважає експерт, може бути створено «багаторівневу систему поборів з організаторів азартних ігор» та «інструмент прибирання з ринку конкурентів».

Кількість операторів лотерей не обмежується, їхня діяльність ліцензується. Таке регулювання, підкреслює експерт, характеризується мінімальними надходженнями від проведення лотерей до державного бюджету, низьким рівнем захисту прав гравців, безконтрольністю та стрімким розвитком шахрайства в цій сфері. Адже при існуванні режиму ліцензування держава одержує одноразову фіксовану ліцензійну плату за видачу ліцензій, не отримуючи фактично (незалежно від розміру податків, встановлених державою) стабільно великих та системних надходжень від проведення лотерей, як це є у випадку з державною монополією, коли держава отримує значний відсоток відрахувань від проведення лотереї безпосередньо до державного бюджету.

Крім цього, режим ліцензування не дає можливості державі здійснювати ефективне керування ринком (державі заборонено втручатися в діяльність операторів) та контроль за здійсненням лотерейної діяльності.

Наприклад, в Австрії дозвіл на проведення лотерей може бути виданий лише одному оператору. У Фінляндії азартні ігри проводяться

двома операторами. У Франції діє один оператор на основі укладеного з урядом договору на 30 років. Аналогічні обмеження встановлені в усіх без виключення європейських країнах. При цьому, найбільший дохід від проведення лотерей одержують країни з моделлю класичної державної монополії на випуск та проведення лотерей, за якої лотереї проводить єдиний оператор (Франція, Бельгія, Великобританія, Нідерланди, Австрія, Португалія, Данія, Скандинавські країни, Люксембург, Чехія, Угорщина, країни Прибалтики тощо).

У свою чергу, Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва запропонував новий проект закону України «Про азартні ігри». Завданням нової версії «азартного» закону є виведення грального бізнесу з тіні – водночас зробити більш жорсткими норми розташування гральних закладів і посилити відповідальність перед державою та громадянами.

Закон «Про азартні ігри» чітко закріплює призначення прибутків, отриманих від ліцензування в цій сфері. Кошти, які сплачують суб'єкти за отримання ліцензії та патентів на здійснення грального бізнесу, направляються до Спеціального фонду Державного бюджету України і використовуються для розвитку охорони здоров'я та освіти громадян.

Щодо того, чи вирішить цей законопроект проблему детінізації грального бізнесу, Г. Трипутьський зазначив, що всі розмови про легалізацію – профанація, адже вартість ліцензії – 40 млн грн – непідйомна для тих казино, які працюють у Криму. Цей закон не легалізує букмекерські контори, які заборонили зопалу, він не наведе лад на ринку ігрових автоматів та інтернет-клубів. Тому експерт вважає, що це можливість легалізувати тільки невелику кількість закладів, що нині працюють, і в основному в Києві, бо кількість п'ятизіркових готелів можна перерахувати в Україні на пальцях однієї руки.

Щодо можливості деполітизувати проблему грального бізнесу, на думку, Г. Трипутьського, це можливо, але в період між виборами. Тут ініціатором має бути не депутат, а держава та Кабінет Міністрів, які здатні порахувати, що вигідно для держави, а що ні.

Експерт вважає, що мають бути легалізовані всі види грального бізнесу, але повинна бути ліцензія та жорстка відповідальність. Можливе квотування по регіонах, тобто не більше певної кількості гральних закладів у певному регіоні. Щодо закладів великого формату, то легальні заклади самі будуть боротися з тіншовими закладами, давати прибуток державі та не привносити в наше суспільство соціальної

напруги. У багатьох країнах ЄС існують правила, які обмежують цей бізнес, потрібно просто застосовувати ці правила в Україні.

Азартні ігри: дослідження громадської думки

У період з 22 березня до 1 квітня 2012 р. компанія Research & Branding Group спільно з журналом «Експерт-Україна» провели дослідження громадської думки населення України щодо ставлення українців до азартних ігор і грального бізнесу².

Переважає більшість українців (83 %) не вважають себе азартними людьми, тоді як 14 % жителів країни вважають, що вони азартні. Серед респондентів, які вважають себе азартними, більше чоловіків, ніж жінок (відповідно 20 % і 10 %), а також серед респондентів віком до 40 років (20 %).

Українці розділилися у своєму ставленні до захоплення інших людей азартними іграми: 43 % опитаних ставляться до такого захоплення вкрай негативно, прирівнюють його до аморальних занять і вимагають однозначного осуду. З іншого боку, кожен десятий українець (11 %) вважає азартні ігри нормальним способом проведення часу і відпочинку, а ще 38 % жителів країни не засуджують захоплення азартними іграми інших, але самі ними не захоплюються.

Більш лояльне ставлення до захоплення азартними іграми характерно для чоловіків (17 % яких бачать у цьому спосіб проведення вільного часу і відпочинку, а 43 % – хоч і не захоплюються самі, але не засуджують інших), ніж для жінок (50 % яких прирівнюють захоплення азартними іграми до пияцтва та наркоманії).

Різко негативне ставлення до захоплення азартними іграми зростає з віком респондентів від 30 % серед молоді до 30 років до 55 % серед представників старшого покоління (старше 55 років).

На сьогодні лише 5 % українців грають в азартні ігри, а 12 % – грали раніше.

Якщо серед тих, хто грав в азартні ігри раніше, кількість чоловіків істотно перевищувала кількість жінок (відповідно 21 % і 6 %), то серед тих, хто продовжує грати в азартні ігри нині, співвідношення чоловіків і жінок становить відповідно 7 % і 3 %.

---

² Збір інформації проводився методом особистого інтерв'ю в 24-х областях України і АР Крим. Респонденти відбиралися за квотною вибіркою, що репрезентує доросле населення країни за місцем проживання (область), статтю і віком. Обсяг вибіркової сукупності становив 2078 чоловік. Очікувана середня помилка вибірки становить $\pm 2,2$ %.

Сьогодні в більшості жителів країни (59 %) ставлення до гравального бізнесу як до виду підприємницької діяльності продовжує залишатися в цілому негативним. У порівнянні з 2009 р. кількість респондентів, які негативно ставляться до гравального бізнесу як до виду підприємництва, скоротилася на 11 %, тоді як на 15 % збільшилася кількість тих, хто ставиться до гравального бізнесу нейтрально.

Також сьогодні практично однакова кількість українців є або прихильниками повної заборони гравального бізнесу (42 %), або прихильниками виведення гравальних закладів за межі міст у спеціально обладнані розважальні центри (41 %).

Порівняно з 2009 р. кількість прихильників повної заборони гравального бізнесу практично не змінилася, тоді як кількість прихильників виведення гравальних закладів у спеціальні зони зросла на 9 %.

С. Ємельянов, мол. наук. співроб.

Перспективи приватизації вугільних шахт

В Україні набрав чинності Закон № 4650-VI «Про особливості приватизації вугледобувних підприємств», яким передбачені особливі умови приватизації вугледобувних підприємств. Серед них продаж усіх акцій, що належать державі (без збереження в державній власності пакетів акцій) у статутних капіталах акціонерних товариств, утворених у процесі приватизації або корпоратизації державних вугледобувних підприємств.

Також особливістю є встановлення мораторію на застосування процедури примусової реалізації майна об'єктів приватизації шляхом зупинення виконавчого провадження та мораторію на порушення справ про банкрутство вугледобувних підприємств, які поширюються лише на борги, що утворилися на момент завершення приватизації терміном до трьох років з дня завершення приватизації.

Однак мораторій не застосовуватиметься щодо рішень про виплату зарплати, вихідної допомоги, інших виплат (компенсацій), що належать працівнику. У зв'язку з трудовими відносинами, відшкодуванням матеріальної (майнової) шкоди, завданої каліцтвом, іншими ушкодженнями здоров'я або смертю, стягнення аліментів та рішень про стягнення заборгованості зі сплати внесків до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування та забор-

гованості зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до органів Пенсійного фонду України, а також до рішень про стягнення заборгованості за електричну енергію та послуги з її передачі і розподілу; переоформлення на покупця (інвестора) об'єкта приватизації чинних спеціальних дозволів на видобуток корисних копалин без проведення аукціону.

До об'єктів приватизації Закон відносить вуглевидобувні підприємства, як єдині майнові комплекси; шахти (шахтоуправління), як єдині майнові комплекси; розрізи, як єдині майнові комплекси; акції, що належать державі в статутних капіталах акціонерних товариств, утворених у процесі приватизації або корпоратизації державних вуглевидобувних підприємств.

Закон також визначає, що порядок проведення аукціону з продажу єдиних майнових комплексів, пакетів акцій акціонерних товариств затверджується Кабінетом Міністрів України. Переможцем аукціону визнається учасник, який під час проведення аукціону запропонував найвищу ціну за об'єкт приватизації і підписав узгоджений суб'єктами приватизації договір купівлі-продажу єдиного майнового комплексу або пакета акцій акціонерного товариства. У разі, якщо аукціон не відбувся через відсутність покупців, державний орган приватизації оголошує аукціон удруге зі зниженням початкової ціни об'єкта приватизації на 30 %. У разі, якщо аукціон повторно не відбувся через відсутність покупців після зниження початкової ціни об'єкта приватизації на 30 %, державний орган приватизації оголошує аукціон утретє із зниженням початкової ціни об'єкта приватизації на 50 %. Якщо ж аукціон не відбувся через відсутність покупців після зниження початкової ціни об'єкта приватизації та на 50 %, то об'єкт приватизації передається для продажу на інвестиційному конкурсі.

Переможцем інвестиційного конкурсу з продажу єдиних майнових комплексів, пакетів акцій акціонерних товариств визнається учасник, який запропонував найбільшу величину наведеного вартісного обсягу інвестицій в об'єкт приватизації, виражену в грошовому еквіваленті, і підписав узгоджений суб'єктами приватизації договір купівлі-продажу єдиного майнового комплексу або пакета акцій акціонерного товариства.

У разі невиконання покупцем інвестиційного плану, а також умов договору купівлі-продажу, орган приватизації має право розірвати укладений договір купівлі-продажу в порядку і на умовах, передбачених законом про приватизацію державного майна.

Вартість об'єктів приватизації визначається відповідно до методики, затвердженій Кабінетом Міністрів, з урахуванням особливостей приватизації таких об'єктів, визначених цим законом. При цьому вартість промислових запасів корисних копалин не враховується. Вартість об'єкта приватизації містить залишкову вартість спеціальних дозволів на видобуток корисних копалин за умови безкоштовної передачі покупцеві (інвестору) цих дозволів.

З метою недопущення банкрутства вуглевидобувних підприємств та збереження сировинної бази металургійного та енергетичного комплексів з моменту прийняття рішення про приватизацію підприємства до моменту завершення приватизації встановлюються мораторій на застосування процедури примусової реалізації майна об'єктів приватизації шляхом зупинення виконавчого провадження і мораторію на порушення справ про банкрутство вуглевидобувних підприємств.

На термін до трьох років з моменту завершення приватизації встановлюються мораторій на застосування процедури примусової реалізації майна об'єктів приватизації шляхом зупинення виконавчого провадження і мораторій на порушення справ про банкрутство вуглевидобувних підприємств, які поширюються лише на борги, які утворилися на момент завершення приватизації.

Ідею приватизації вуглевидобувних підприємств більшість незалежних експертів оцінюють схвально. «Реструктуризація вугільної галузі, яка відбулася в більшості країн світу, починалася з процесу роздержавлення, – говорить незалежний експерт у галузі енергетики В. Саприкін. – Знову ж таки закордонний досвід показує: приватний власник демонструє значно кращі результати, у тому числі у вуглевидобуванні, ніж держава».

Значною мірою такі тенденції спостерігаються й в Українській державі: в Україні приватизована менша частина шахт, але вони видобувають більшу частину вугілля, що певним чином демонструє більшу ефективність приватного менеджменту шахт. Хоча скептики, звичайно ж, можуть заперечити, оскільки свого часу приватному капіталу дісталися багаті шахти з високим запасом вугілля, невеликою глибиною залягання та обладнані новішим устаткуванням. Держава ж чомусь звалила на свої плечі збиткові шахти та соціальні обов'язки перед працівниками. Також не варто забувати і про масштабні корупційні схеми, які реалізують саме на державних шахтах – за умови відсутності реального власника.

Та головною інтригою приватизації, яка вже фактично розпочалася, є найбільш імовірні кандидати у власники багатих ресурсами підземель. А боротися є за що. Так, за статистикою, у першому кварталі поточного року українські гірники видобули з надр 21,597 млн т вугілля. Це на 7,4 %, або на 1,5 млн т більше, ніж за аналогічний період минулого року, і на 23 %, або на 4,5 млн т більше за планові показники. Причому наші надра багаті розвіданими запасами і можливість для розвитку є.

«На жаль, українські копальні не цікаві іноземним інвесторам, – продовжує В. Саприкін. – Головним чином тому, що більшість із них збиткові і тільки деякі напівприбуткові». Збитковість українських шахт, утім, можна пояснити корупційними реаліями сучасної України, але для іноземного інвестора–стратега таке твердження не є аргументом. Тобто, він не прийде. Натомість участь у конкурсі може взяти український підприємець. Найвигідніше стати власником такого, ледь живого, підприємства може бути бізнесмену, який займається супутними видами діяльності. «Думаю, що в аукціонах можуть узяти участь бізнесмени, які займаються виробництвом сталі», – вважає експерт. Тобто це люди, прізвища яких відомі всім українцям.

Не плекає особливих ілюзій на відродження української вугільної промисловості найближчим часом і екс-уповноважений Президента України з міжнародних питань енергетичної безпеки Б. Соколовський. «Я не вважаю, що в галузі щось кардинально зміниться. Ті особи, які хотіли б приватизувати нині ще державні шахти, не мають жодних стимулів, щоб укласти в них кошти, втілювати соціальні проекти. Одного закону про роздержавлення мало, держава мусить створити інші нормативні акти, які б зобов'язували бізнесменів вносити свій внесок у реструктуризацію галузі. Нині ж можна констатувати, що держава намагається зняти із себе головний біль у вигляді соціальних проблем у шахтарських селищах, але зовсім не факт, що в неї це вийде».

Думку, що закон про приватизацію шахт сприятиме появі нових олігархів, висловлює й опозиція. Мовляв, держава усувається від вирішення соціальних проблем, після приватизації люди залишаються без роботи, а шахтарські селища – без засобів до існування.

«Закон про приватизацію вугільних підприємств потрібен. Вусьому світі вугледобування – низькорентабельне. В Україні вугільні пласти тонкі, залягають глибоко, тому галузь постійно потребує дотацій. Коли ми купуємо якісь товари, сплачуємо 20 % ПДВ. Було б добре,

якби ці кошти спрямовували на розвиток соціальної сфери, а не вугільних підприємств, – зазначив керівник Незалежної профспілки гірників М. Волинець. – Попри це, я не вірю, що цей закон працюватиме, адже є інші закони – про концесію та про оренду. Навіщо платити за приватизацію, якщо можна прибрати до рук безкоштовно? Зрештою, кращі шахти вже давно в приватних руках – через довгострокову оренду, концесію, через управління. І при цьому власники отримують ще й кошти з держпідтримки. Поки будуть виділятися кошти з бюджету на підтримку галузі, доти вона буде збитковою. Іноземний інвестор сюди не прийде – через корупційні схеми. А навіть якби захотів прийти, його не пустять. От у Німеччині також виділяють значні кошти на підтримку вугільних шахт (там умови видобутку схожі на наші), але там практично немає травматизму, люди працюють у нормальних умовах. А все тому, що там інше суспільство. Воно не допустить корупції».

«Моя позиція така – відділяти одну шахту від іншої не можна. Сьогодні ж хочуть приватизувати лише ласі шматочки. А що робити з іншими шахтами? Куди подіти людей?» – каже директор шахти «Надія» М. Криштопа. Шахта в державній власності, але відокремлена від ДП «Львіввугілля», і донедавна була в хорошому стані. Але, за словами директора, відколи почали приватизовувати теплові електростанції, які закупають у них вугілля, справи погіршились. Тепер і шахту підштовхують до приватизації.

Чимало експертів вважають, що тотальна збитковість українських шахт – міф. Справді, є збиткові копальні, є низькорентабельні, але є й такі, що можуть приносити прибуток. У придбанні копалень зацікавлені насамперед власники енергогенерацій та коксохімічних комбінатів. «Вугільна шахта може приносити прибуток, навіть якщо власники не генерують електроенергію. І я знаю кілька таких прикладів, коли шахта заробляє лише на видобутку вугілля. Більше того, навіть у деяких вертикально інтегрованих компаніях видобуток вугілля – прибуткова ланка, хоча це важко підтвердити, – зазначає експерт Міжнародного центру перспективних досліджень І. Газизулін. – Звичайно, перед приватизацією шахти потрібна її інвентаризація, прогнози щодо її розвитку. Раніше передбачалося, що будуть міжнародні консультанти, які б радили, яким чином готувати шахту до приватизації. Тобто питання зараз не в законодавстві, а в тому, як ця приватизація відбуватиметься на практиці».

Цікавість українських бізнесменів-олігархів до вугільних підприємств можна пояснити ще й дорогим російським газом. Оскільки спо-

живання газу планують скорочувати, логічно припустити, що збільшуватимуть використання інших енергоресурсів. Видобуток сланцевого газу, про який так багато говорять, наразі ще навіть не проект, а от вугілля – дуже навіть реальний замітник газу. Розвідані запаси кам'яного вугілля в Україні перевищують 50 млрд т. Річний обсяг видобутку в останні роки сягає 78–82 млн т.

У Міністерстві енергетики та вугілля очікують, що в результаті вдасться продати до 80 % діючих нині шахт. Можливо, багато з них і підуть з молотка за гривню, але знайдуться й такі, де конкуренти мірятимуться один з одним мільйонами. З іншого боку, навіть частина приватизованих шахт через деякий час буде закрита. Адже сьогодні понад 80 % шахт Донбасу ведуть видобуток на тонких пластах (до 1,2 м), тоді, як у сусідній Польщі, наприклад, з пластами тонше 1,5 м взагалі не працюють через їх низьку рентабельність. П'ять років, якими, згідно з підписаним законом, повинен обмежуватися термін інвестзобов'язань, пролетять швидко, хоча, можливо, і цілком достатньо для того, щоб власник зміг вичавити останнє з виснажених порід.

О.Кривецький, голов. ред.

«Голубий вогник» по-українськи

«Вы, люди на Земле, странно устроены: с самого рождения природой разделены на две половины и потом на протяжении жизни ищите свою вторую половину! А когда находите её – то соединяетесь всего лишь на какое-то время, чтобы потом расстаться уже навсегда!...»

Эдвард Хмара

Законопроект депутатів Верховної Ради Є. Царькова, К. Лук'янової, Л. Григорович, П. Унгурян, Ю. Ковалевської, Т. Чорновола «Про внесення змін у деякі законодавчі акти (стосовно захисту прав дітей на безпечний інформаційний простір)» було зареєстровано у Раді ще 20 липня минулого року. Запропоновано внести зміни в Закони «Про захист суспільної моралі», «Про друковані ЗМІ», «Про телебачення та радіомовлення», «Про видавничу справу» і заборонити виробництво та поширення продукції, що пропагує гомосексуалізм. За такі

діяння автори передбачають кримінальну відповідальність у вигляді штрафу до 300 неоподаткованих мінімумів прибутків громадян (тобто 5100 грн) або позбавлення волі строком від двох до п'яти років. Документ отримав підтримку з боку Комітету з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму. Бажання депутатів забезпечити дітям безпечний інформаційний простір – почесне, але є кілька спірних моментів у законопроекті. Чи є чіткі межі поділу інформаційного простору (особливо телевізійного) на дитячий та дорослий? І що конкретно ми розуміємо під пропагандою гомосексуалізму?

Як такого, правового поняття «пропаганда гомосексуалізму» не існує, але деякі словники визначають його як організовану громадську діяльність (заява, поведінка, акції), спрямовану на збільшення привабливості та вигідності гомосексуальності.

Щодо питання розмежування «дорослого» і «дитячого» інформаційного простору, то один із авторів і ініціаторів законопроекту Т. Чорновіл зазначив: «А межі, як такі, не дуже то й існують. Тому ми в цьому законопроекті не торкалися питань існування якихось закритих клубів, організацій цього середовища. Там є чітка межа – неповнолітнім туди вхід суворо заборонено. Неприпустима пропаганда там, де її можуть побачити діти, де вона може нав'язуватися: через телебачення, за допомогою зовнішньої реклами, і що нас особливо бентежить, шляхом тих же гей-парадів».

Захищаючи інтереси дітей і намагаючись сформувати для них безпечний інформаційний простір на тому ж телебаченні і в друкованих ЗМІ (які, згідно з пояснювальною запискою до законопроекту, «пропагуючи крайні форми сексуальної розбещеності, створюють умови для поширення епідемії СНІДу в Україні»), автори пропонують обмежити свободу слова шляхом «встановлених у законодавстві України норм». Однак, на думку працівників Головного науково-експертного управління, чинне законодавство і так містить передумови протидії пропаганді гомосексуалізму: будь-яка продукція, що пропагує гомосексуалізм, потрапляє під більш загальні заборонені поняття – «продукція порнографічного характеру» або «продукція сексуального характеру». До того ж, дивно, що автори законопроекту обійшли увагою Інтернет, адже саме там простіше за все безкарно поширювати пропаганду будь-якого змісту і «підкидати» її будь-якому споживачу – дитині або дорослому. Але далеко не всі українці поділяють точку зору авторів законопроекту, і підтвердженням тому став парад секс-меншин, що

пройшов 20 травня в Києві в рамках міжнародного форуму «Київ-Прайд – 2012».

«Метою цього заходу є показати суспільству, що геї, лесбійки, бісексуали і транссексуали є такими ж людьми, як і всі, і вони повинні мати такі ж права, що й інші громадяни України. Ми виступаємо за рівність усіх громадян, незалежно від їхньої сексуальної орієнтації і проти дискримінації в українському суспільстві. Так як це робиться у всіх європейських країнах, адже Україна – це частина великої Європи», – сказав член оргкомітету форуму Т. Карасійчук. На його думку, цей парад має допомогти геям та іншим представникам ЛГБТ-спільноти країни подолати той страх і психологічні проблеми, які виникають у них після усвідомлення своєї сексуальної орієнтації. «До останнього моменту Україна залишалася однією з останніх країн у Європі, де не було прайд-руху. Це було дуже дивно, враховуючи, що Україна – найвільніша країна в СНД», – заявив лідер громадської організації «ГейБеларусь» С. Андросенко.

Організації, що захищають права секс-меншин, підготували звернення до Президента України. Вони наполягають на включенні сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності до переліку ознак, за якими заборонено дискримінацію в усіх сферах життя, що регулюються законодавством України. У тексті звернення, що передала медіакомпанія Deutsche Welle, сказано: «Це стало б першим кроком України у здійсненні добровільно взятих на себе зобов'язань і, безумовно, було б оцінене Радою Європи та ЄС». Лідер гей-Форуму України С. Шеремет зазначив, що ще два роки тому Комітет Міністрів Ради Європи схвалив «Рекомендацію про заходи з боротьби проти дискримінації за ознаками сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності». Це був перший міжурядовий документ такого рівня про забезпечення громадянської рівноправності для лесбійок, геїв, бісексуалів і трансгендерів, Україна тоді підтримала його без застережень, у повному обсязі. Першу оцінку дій урядів щодо втілення в життя цієї рекомендації робитимуть експерти Ради Європи вже наступного року.

Треба зазначити, що в 1991 р. Україною першою з колишніх радянських республік було скасовано кримінальне покарання за добровільні статеві стосунки між дорослими чоловіками. Десять років представники секс-меншин не виявляли себе в суспільстві, але початок 2000-х років відзначився новим етапом розвитку ЛГБТ-спільноти України. «З'явилися перші організації їх представників, з'явилася якась активність... Водночас почалося зростання гомофобії, і цей процес

триває до цього часу», – сказав експерт громадської правозахисної організації «Центр “Наш світ”» А. Кравчук. За його словами, з моменту зміни вітчизняного законодавства щодо людей ЛГБТ, тобто за два десятиліття, ситуація значно не змінилася, швидше погіршилася. «На жаль, наші права залишаються тільки на папері. Наше дослідження показало, що дискримінація в трудових питаннях є досить поширеною. Роботодавець без зайвих слів звільняє геїв та лесбіянок, про яких йому просто стало відомо, а не зовсім через те, що до них є якісь претензії по роботі... Два останні роки, які ми дослідили, показали, що з розвитком нашого суспільства, яке загалом розвивається в напрямі демократичних та ліберальних цінностей, рівень толерантності знижується. На мій погляд, це відбувається через те, що геї та лесбіянки стають дедалі більш видимі. Крім того, важливу роль відіграє ставлення церкви», – сказав, зокрема, А. Кравчук. Водночас він зауважив, що не розуміє, чому гомосексуалізм, який, на його думку, не є таким уже страшним гріхом, викликає в традиційній церкві та політиків велику стурбованість з вимогою заборонити «пропаганду гомосексуальності». А до «пропаганди гомосексуальності» в Україні зараховують, за словами А. Кравчука, будь-яку заяву, що ти є геєм чи лесбіянкою.

У свою чергу, держава, як заявив експерт, повністю ігнорує всі інтереси представників ЛГБТ та їх запити. «Ми намагаємося законодавців переконати, щоб вони ввели хоч якийсь згадування про заборону дискримінації з сексуальної орієнтації, щоб держава сказала, що це погано, що так робити не можна, але положення щодо цього постійно зникає з проекту Трудового кодексу», – зазначив він. Також А. Кравчук сказав, що держава проігнорувала рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи, які також стосувались дискримінації за сексуальною орієнтацією.

Церква, зі свого боку, вважає, що особи, які пропагують гомосексуальний спосіб життя, не повинні допускатися до викладацької, виховної та іншої діяльності серед дітей та молоді, а також займати керівне становище в армії та виховних закладах». Також церква заперечує транссексуалізм: «Прагнення відмовитись від належності до тієї статі, яка дарована людині Творцем, може мати лише згубні наслідки для подальшого розвитку особи».

Проте накладати табу на гомосексуалізм не варто. Людина вільна у своїх бажаннях і сама має право визначитися зі своєю долею, схильністю, але головне, щоб люди іншої сексуальної орієнтації не робили цього відверто у громадських місцях, викликаючи обурення натовпу,

своїми діями не розбещували молодь, а збиралися десь у відведених для цього місцях та закладах. Ми вже маємо негативний приклад представниць організації Фемеп, які своїми діями дискредитують Україну в очах Європи, та ще й напередодні футбольного Євро-2012. Останнім пливком від дівчат з Фемеп стали їхні ганебні дії під час презентації Кубка А. Делоне на Майдані Незалежності, коли однією з них під демонстрацію власного оголеного тіла було демонстративно скинуто Кубок з п'єдесталу. Проте законодавці чомусь на це заплющують очі і не реагують належним чином. То, може, політикам на законодавчому рівні подбати про акції таких новоспечених «організацій», а не ганятися за секс-меншинами, погрожуючи їм штрафами та в'язницею?

Гомосексуалізм, звичайно ж, не викликав би стільки проблем, якщо б його ще не підтримували ззовні штучно. Комусь, мабуть, вигідно, щоб ця проблема існувала, а традиційні шлюбні, сімейні, національні, культурні та релігійні підвалини руйнувалися, перетворюючи все суспільство у безлику аморфну масу, якою можна було б легко маніпулювати. Робиться це за допомогою найрізноманітніших методів та засобів. Так, загальнодоступність еротичної інформації робить жінок в очах чоловіків менш привабливими, а це призводить до розладів статевої системи, на чому й паразитує гомосексуалізм. Проте, гомосексуальність як таку не можна засуджувати. Давати оцінку треба конкретним діям, як-то розбещення неповнолітніх і згвалтування. На Заході гомосексуалісти вимагають рівних прав з гетеросексуалами – вони бажають одружуватися, всиновлювати дітей. Якщо дорослі люди з обопільної згоди займаються сексом, це, безумовно, їх право, проте злочинно втягувати в це дітей, як своїх, так і чужих, руйнуючи їх психіку.

Соціологічне дослідження, проведене авторитетною службою «Соціс-Геллап», результати якого були опубліковані в газеті «День», пропонувало респондентам відповісти на питання: «Ви згодні з тим, що існування клубів і об'єднань сексуальних меншин повинно бути заборонено?» Відповіді розподілилися таким чином:

- згодні повністю або швидше згодні – 37 %;
- рішуче не згодні або швидше не згодні – 21 %;
- не дали однозначної або певної відповіді – 44 %.

Було опитано 1200 осіб, що представляють основні соціально-демографічні категорії дорослого населення України. Дуже цікавими здаються слова одного з лідерів впливової Соціал-демократичної партії (об'єднаної) Л. Кравчука, колишнього Президента України, а

нині координатора правої парламентської більшості. У інтерв'ю журналу «Політика і культура» він сказав: «Нам треба пропрацювати в незалежній державі 500 років, і я думаю, що тоді ми будемо обговорювати проблеми сексуальних меншин не тільки нашої країни, але й цілого світу. Але зараз, коли країна переживає важку фінансову й економічну кризу, коли мільйони людей не можуть звести кінці з кінцями, кому прийде в голову обговорювати в парламенті такі речі? Якби хтось виніс таке питання, інші сказали б, що ця людина божевільна. Мовляв, знайшли тему... Не до цього нам!»

Звісно, це право може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, але відносити поширення інформації щодо гомосексуалізму до «загроз національній безпеці», про що зазначають розробники законопроекту, не ґрунтується на здоровому глузді та будь-яких наукових дослідженнях. Таким чином, зазначений законопроект у разі його прийняття суперечитиме ст. 34 Конституції України, а також буде непропорційним втручанням у свободу висловлення поглядів і суперечитиме Європейській Конвенції про захист прав людини та практиці Європейського суду з прав людини. Як зазначив виконавчий директор Української Гельсінської спілки В. Яворський: «Законопроект, у разі прийняття, скоріше створить загрозу національній безпеці, оскільки ускладнить виконання державних програм, спрямованих на боротьбу з ВІЛ/СНІД, що передбачені Законами України “Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ” та “Про затвердження Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009–2013 рр.”, унеможливить ефективне впровадження заходів із профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДу серед ЧСЧ (чоловіки, які мають сексуальні стосунки з чоловіками)». Він також додав, що прийняття законопроекту спричинить невиправдане обмеження права громадян «збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи та демонстрації», гарантованого ст. 39 Конституції України, оскільки будь-який публічний захід (пікет, мітинг, хода тощо), спрямований, зокрема, на захист прав людини для представників ЛГБТ-спільноти (гомосексуалів, бісексуалів і трансгендерів), може бути кваліфікований як «пропаганда гомосексуалізму». І дійсно, у разі прийняття законопроекту відбудеться диспропорційне й дискримінаційне звуження права на свободу думки та слова однієї соціальної групи за отримання очевидної переваги

іншою соціальною групою, що суперечитиме ст. 24 Конституції України. Тому Українська Гельсінська спілка з прав людини наполягає відхилити під час розгляду в першому читанні проект Закону України № 8711 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо захисту прав дітей на безпечний інформаційний простір)».

Законопроект, запропонований українськими депутатами, по суті, є ні чим іним, як дзеркальним відображенням законодавчих ініціатив Російської Федерації. «У Росії інша ситуація, там і релігійна дискримінація існує – в Україні ж суспільство більш терпляче та толерантне, – відзначає О. Рибачук. – Але чому, наприклад, з людей за гомосексуалізм стягують штрафи, а за алкоголізм – ні? Тобто пити можна? Це вважається нормальним? Якщо Україна дасть привід для виникнення дискримінації за якоюсь ознакою, що не відповідає європейським канонам, реакція Європи буде негативною, і наш уряд це чудово розуміє». Але, на щастя тих же політиків, питання заборони пропаганди гомосексуалізму буде враховуватися далеко не в першу чергу. Європу й Україну, що прагне до ЄС, за думкою експертів, поки що турбує дієвість демократичних процедур, свобод та вирішення ситуацій з ув'язненням Ю. Тимошенко та С. Луценка і виборчим правосуддям. І в контексті всіх подій, що відбулися в Україні, які не відповідають європейським принципам, законопроект, що передбачає заборону пропаганди гомосексуалізму, цілком може залишитися непоміченим. У крайньому разі, на деякий час.

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА

Блог на сайті «Корреспондент. Net»

Про атора: П. Петренко, адвокат, юрист

Президент України зареєстрував у парламенті законопроект № 10 425 про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення гарантій незалежності суддів).

Його задекларованою метою є посилення гарантій незалежності суддів, унеможливлення політизації процесу їхнього обрання та недопущення будь-якого впливу на кандидатів. За ситуації, що нині склалася в українському правосудді – коли кожен другий громадянин вважає правоохоронні органи та суди найкорумпованішими структурами – на перший погляд, такий законопроект украї необхідний. Проте,

як і будь-яку ініціативу діючої влади, його варто розглянути більш ретельно – на наявність підводних каменів.

Так, нині, згідно з діючою редакцією ст. 72 Закону «Про судові судії і статус суддів» суддів призначає Президент України на підставі подання Вищої ради юстиції протягом 30 днів з дня отримання зазначеного подання.

Натомість президентський законопроект пропонує іншу редакцію цієї статті: Президент призначатиме суддів на підставі подання Вищої ради юстиції, але без перевірки додержання вимог до кандидатів на посаду судді та порядку проведення їх добору. Більше того – призначенню на посаду судді не перешкоджатимуть жодні звернення щодо особи кандидата. Виходить, Президент виконуватиме роль механічного підписанта. А от подання Вищої ради юстиції щодо призначення певного судді не підлягатиме жодним перевіркам, тобто фактично сприйматиметься, як аксіома.

Крім того, передбачається, що обрання кандидата на посаду судді безстроково здійснюватиметься на пленарному засіданні Верховної Рад без жодного обговорення усних чи письмових заяв і скарг або професійних і моральних якостей кандидата. Прийняттю парламентом відповідного рішення не перешкоджатимуть ні будь-які усні чи письмові скарги на рішення, дії чи бездіяльність певного кандидата на попередньо займаній ним посаді судді, ані заяви про необхідність проведення перевірок або отримання додаткової інформації стосовно нього.

При цьому пропонується встановити, що питання про обрання суддів безстроково включається до найближчого порядку денного пленарних засідань парламенту, а будь-які відкладення розгляду не допускаються.

Наслідок таких «нововведень» очевидний: парламент фактично перетворює на конвеєр із «штамбування суддів» – питання про обрання судді він розглядатиме невідкладно і жодні скарги на кандидатуру не зможуть вплинути на його рішення. Далі ж усе за звичним сценарієм – за помахом провладного диригента 50 депутатів-кнопкодавців «одноставно» приймуть потрібне рішення. Існування такої схеми суттєво вплине на життя звичайних українців – оскільки посади суддів довічно займатимуть ставленики діючої влади, то інтереси народу їх аж ніяк не зачіпатимуть та не відволікатимуть від основного завдання – лобювання інтересів «регіоналів». Жодних механізмів, щоб з певних об'єктивних причин усунути суддів із займаних посад, у президентському законопроекті не передбачено.

Таким чином виходить, що насправді законопроект № 10 425 варто було б назвати «законопроект щодо посилення залежності суддів від діючої влади». Основна його мета – сформувати в Україні покоління суддів на кшталт Кіреєва–Вовка, які виконуватимуть політичні замовлення.

Коментарі:

May Way: Це один з моментів реалізації стратегічної мети щодо формування в Україні реальної плутократії, коли державні інституції будуть ширмою для реальної таємної влади. Причому це не найбільш значний момент – судді. Вони й так уже впокорені, залякані, розгублені. Це з тих, хто судді. А щодо тих, хто ними ніколи не був, законопроект не значить нічого – вони свої. Основна мета законопроекту – ще один крок у послабленні ролі парламенту, адже вибори можуть закінчитись погано. А що тоді робити з судьями? Тоді ж на призначення суддів буде мати вплив усякий непотріб на кшталт Тягнибока. Це ніяк не вписується в бачення щодо розбудови держави й ролі державних інституцій.

galina vorobiewa: Господа бандиты и товарищи коммунисты, как бы вы страну не распинали, но фактически для всего цивилизованного мира и половины населения Украины вы моральные банкроты и политические трупы, вы «как зомби вуду» восстали из гробов ушедшего столетия и в агонии крушите все и вся вокруг себя, но ваше время ушло и дважды в одну реку не зайти, на лживой ниве правда не вырастет, и только дело времени когда придет ваш крах.

herr nagel: Молодой человек, в природе ничего вечного не бывает. Правда, были когда-то «вечные» иголки для примусов, но сейчас уже никто не помнит, что такое примус (*«Судді у законі» або Ставленіки ПР окунують суди довічно? // Кореспондент. Net (http://blogs.korrespondent.net/business_blogs/blog/pavlopetrenko/a64191). – 2012. – 3.05.*

***

Блог на сайті «Кореспондент. Net»

Про атора: П. Петренко, адвокат, юрист

Нещодавно на офіційному веб-сайті Верховної Ради України було оприлюднено підготовлений до другого читання владний проєкт Трудового кодексу.

Тобто вже незабаром його має розглянути Верховна Рада. Регіонали заявляють, що проєкт нібито пройшов громадське обговорення та погоджений з профспілками. Тільки самі профспілки стверджують: до обговорення їх ніхто не залучав. Попри це приймуть новий Трудовий кодекс депутати чи ні, як завжди, залежатиме від команди «згори», за якою

звикла діяти провладна більшість. Проте не будемо зазирати в майбутнє, а краще розглянемо, що саме готує для українців цей документ.

Перспективи якраз не райдужні. Фірмовий почерк діючої влади, а саме: незаконне звуження прав звичайних громадян у всіх сферах життя, – проглядається мало не в кожному розділі проекту кодексу. Зокрема, це стосується розділу про надання відпусток.

Так, провладні депутати включили до проекту Трудового кодексу положення, що фактично є спробою легалізувати існування прихованого безробіття. Оскільки ст. 200 встановлює, що у випадку, якщо робота на підприємстві з певних причин припиняється на деякий період, на цей час працівникові за його заявою може надаватися неоплачувана відпустка. Тепер врахуйте, що досі такої норми не існувало взагалі. Більше того, у чинному Кодексі законів про працю чітко прописано, що в разі виникнення зазначених вище обставин за працівником зберігається заробітна плата в розмірі 2/3 від його офіційного окладу. Таким чином, фактично відбувається спроба узаконити в новому Трудовому кодексі дієву схему позбавлення звичайних працівників будь-яких фінансових гарантій у ситуаціях, що склалися з вини роботодавця. Адже цілком зрозуміло, що в разі існування цієї норми людей просто примушуватимуть написати заяву на отримання неоплачуваної відпустки. Тобто перерозподіл коштів відбуватиметься за звичною для діючої влади схемою: крупні підприємства «зеконюють» значні суми, а тим часом їхні робітники через вимушену відпустку не матимуть грошей на життя.

Крім того, проект нового Трудового кодексу позбавляє працівника гарантій на вільне отримання другої вищої освіти. Оскільки згідно з ч. 9 ст. 192 працівники з вищою освітою зможуть отримати оплачувану відпустку для навчання лише в тому разі, якщо на це навчання їх направив роботодавець. Якщо ж громадянин вирішив отримати другу вищу освіту з власної ініціативи, то й оплачувана відпустка йому не «світить». Натомість нині діючий закон про відпустки гарантує оплачувану відпустку незалежно від того, якою за рахунком є отримувана вища освіта. На жаль, у нинішніх реаліях життя ситуація, коли роботодавець наполягають на отримання їхніми співробітниками другої вищої освіти, – зі сфери фантастики. У більшості випадків будь-який начальник прагне отримати в підпорядкування «робочу бджілку», яка переважну більшість свого часу приділяє виключно роботі, про відпустки та додаткові вихідні навіть не йдеться.

Більше того, тут варто наголосити, що Конституція України містить базове положення, згідно з яким при прийнятті нових законів у

жодному разі не допускається звуження прав громадян. Таким чином провладний проект Трудового кодексу, звужуючи права робітників, грубо порушує основний закон України.

От і виходить, що, як завжди, жодного поліпшення черговий владний проект не принесе. За такої ситуації на думку приходиться усім знайомий вираз: «Якщо від ваших дій стає лише гірше, то краще не робіть нічого». Якщо ж врахувати те, що за нинішніх умов праці за кордон з України вже виїхало 6,5 млн осіб, тобто сьома частина населення країни, що буде в разі прийняття провладного Трудового кодексу важко спрогнозувати. Тоді, швидше за все, в Україні залишаться хіба що ті, кому відмовлять в отриманні візи.

Коментарі:

Бог: Студенческий спектакль по «роману» советницы В. Януковича как-то вдруг превратился из паршивой самодеятельности в жемчужину академического искусства.

Национальный драматический театр им. И. Франко пригласил на свою Малую сцену ивано-франковской молодой «Поэтический театр» со спектаклем по роману А. Герман.

Представление состоится 16 мая в 19.00 на Малой сцене театра, сообщили в пресс-службе А. Герман.

Как отметил генеральный директор национальной драмы М. Захаревич, успех спектакля в Ивано-Франковске подтолкнул его к тому, чтобы пригласить молодой прикарпатский театр в столицу. Известно также, что ивано-франковская театральная труппа ведет переговоры о гастролях со спектаклем по роману А. Герман «Пирамиды невидимые» («Піраміди невидимі») и в других городах Украины, а также в тех европейских столицах, где есть многочисленная украинская диаспора, отмечается в сообщении (*Провладний проект Трудового кодексу: робітники мають працювати, все інше – зась! // Корреспондент. Net (http://blogs.korrespondent.net/business_blogs/blog/pavlopetrenko/a64431). – 2012. – 7.05*).

***

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Т. Возняк, український культуролог, політолог, головний редактор і засновник Незалежного культурологічного журналу «І»

Дивлячись на те, як Україна, як політичний проект, поволі сповзає до своєї повної неспроможності, багато-хто звинувачує в цьому кого завгодно, тільки не себе. Опозиція звинувачує владу, влада

звинувачує опозицію. Народ – владу та опозицію. І жодних висновків. Знову формуються корумповані списки кандидатів до Верховної Ради – чи, може, я помилюся? Невже не «продаються», як і в попередні рази, прохідні місця в партійних списках? І стосується це чи не всіх партій! Тобто знову закладається механізм перекупування-перетягування депутатів із фракції у фракцію. Та ж все це діється на наших очах! Політичні лідери знову вважають народ за сліпого ідіота?! Та ж це вже було. Ви подивіться на динаміку своїх рейтингів! А вони знов за своє! Звичайно, для організації виборчої кампанії потрібні гроші – це постійне мотто-виправдання. Але ж не тільки гроші, а й достойна пропозиція – люди, за яких підуть голосувати не тому, що це менше зло, а з переконання. На жаль, з великою печаллю бачу, що і сьогодні опозиція не зробила жодних висновків з історії з «тушками». Лідери й лідерчуки знову кинулися пригандльовувати прохідними місцями. А тому результат отримає той самий. Розумію, що нині знову на мене кинуться з різного роду звинуваченнями: мовляв, «та ж він пише на замовлення тих чи тих». Навіть сперечатися з цим немає сенсу. Коли Бог хоче когось покарати, то він позбавляє його розуму. На жаль, бачу, що це відбувається не лише з владою, яка радісно галопує до своєї (і всіх нас) катастрофи, але й опозиції (принаймні частини), яка так само радісно повторює всі свої попередні помилки. Щоправда, більш бездарно, ніж навіть раніше.

Тому пропоную продискутувати питання політичної корупції в Україні. І не бавитися у забаву «біле проти чорного», ми білі, а вони чорні – на жаль, більшість чорні й сіренькі. Якщо системи політичної корупції, продавання прохідних місць у списках партій, продавання чи здавання мажоритарних округів товстосумам не припиняться, а воно йде повним ходом, то всі ми знову зробимо ще один потужний крок до закриття українського проекту як такого. Ну, не здурите ви людей. Скільки ж можна!

З огляду на це пропоную статтю Б. Бойка «Витоки корупції в Україні»:

Б. Бойко

Витоки корупції в Україні

З кожним роком корупція в Україні дедалі глибше проникає в суспільне життя України. Приймаються програми боротьби з корупцією, антикорупційні закони, а корупційні явища посилюються і захоплюють все нові галузі життя українців. Закони й програми можуть бути ефективними тоді, коли усунені корені явища. Інакше суспільство буде боротись з вітряками.

Виборча і партійна система – як одне з головних джерел корупції.

Насмілюсь стверджувати, що корупційне середовище створює насамперед парламент. Перехід до пропорційної системи за закритими списками призвів до того, що у парламент потрапили абсолютно невинуваті люди – водії й коханки партійних бонз, люди з кримінальним минулим (для «розборок» у сесійній залі – ми є свідками огидних бійок «слуг» народу), скоробагачки (для захисту награваного в народу від народу), відверті садисти тощо.

Причому варто звернути увагу, що у впровадженні пропорційної системи важливу роль зіграли «демократи». Тепер плачуть, що до них застосовують політичні репресії. А згадайте, які епітети вибирала Ю. Тимошенко, коли складала список БЮТ. Це й команда професіоналів, і блискучі фахівці, і яких тільки ангелочків не було у Юліному списку. А згодом саме «бютівські тушки» вчинили державний переворот і сьогодні торують дорогу до диктатури.

Суть дуже проста – для отримання місця в прохідній частині списку треба заплатити немалу суму. Ясна річ, вкладені гроші треба «відбити» й примножити. Ось і процвітає казнокрадство. Кожен день цинічно порушується Конституція у сесійній залі Верховної Ради під час голосування, Голова Верховної Ради підписує документи, прийняті з порушенням Конституції (при цьому з комсомольським цинізмом стверджує, що так склалося історично), а гаранті Конституції (???) підписують закони, прийняті з порушенням тієї ж Конституції. Мовчить Служба безпеки України, Генеральна прокуратура. Бо так треба. Кому?

Коментарі:

Ukin Ukr: Надоела уже эта болтовня... Одни разговоры. На словах все герои у нас. А на деле?

Ю. Луценко публично плюнул в морду провластного прокурора. Ю. Тимошенко отказалась вставать перед продажным судьишкой... Это поступки, а не слова...

Настоящая оппозиция это те, кто сидит в тюрьме, а не те, кто не вылезит из дорогостоящих ТВ-шоу и грозит пальчиком воровской власти.

Liz: Потрібно також визнати родоначальника цієї жахливої політичної корупції – В. А. Юшенка – лідера блоку НУ. Саме ця нікчемність напхала за особисту вигоду в список НУ 2002 р. своїх «любих друзів–товстосумів», яких ніхто до того не бачив і не чув у політиці, а тим більше у боротьбі з режимом Л. Кучми. Натомість ті, хто привели ту нікчемність до влади, – націонал-патріотичні сили отримали якісь жалюгідні 15 місць зі 100 у тому списку

НУ. Саме з тих виборів по Україні йде суцільна політична корупція кумів і сватів В. Ющенка й продаж місць у списках. Саме жалюгідна нікчемність В. Ющенка породила повну аморальність влади і він наплював найбільше на Конституцію з першої хвилини свого правління. Якщо не дати цьому оцінку, цей Іуда й надалі буде безкарно їздити по світу й базікати про свою любов до України, замість того щоб або сидіти за ґратами за свої кримінальні злочини, або піти у схим і молитися на колінах до віку за зраду України й за зраду її народу.

І. Гаврилко: Культуролох як він є... Поговорив, показав, який він хороший...який ідеальний...і які всі погані довкола. Одним словом, культуролох *(Політична корупція в Україні – дубль N... // Українська правда (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/voznjak/4fb344d75c183>). – 2012. – 16.05).*

***

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: О. Медведєв, політтехнолог, віце-президент Української PR-Ліги

14 травня на Погоджувальній раді парламенту голова фракції Партії регіонів у Верховній Раді О. Єфремов виступив за розгляд на пленарному тижні 15–18 травня законопроекту «Про засади державної мовної політики». Цей законопроект, розроблений українофобом Колесніченком, фактично витіснить українську мову з половини території України, зробивши на іншій половині російську де-факто другою державною.

Попередній подібний законопроект було відкликано після масових протестів громадськості у 2010–2011 рр. Тому несподіваність і поспіх внесення нового законопроекту, який не пройшов широкого громадського обговорення (Колесніченко обмежився лише збором підписів його прихильників), можна пояснити лише одним: Партія регіонів прагне прийняти нищівний для української мови закон блискавично, аби суспільство не встигло організуватися для нових протестів.

Широкі протести за день-два справді організувати не просто. Однак ми можемо (і це надзвичайно просто) організувати покарання тих, хто ініціював цей законопроект. Бо в разі внесення законопроекту «Про засади державної мовної політики» до порядку денного Партія регіонів покаже, що окремі спроби доволі вдалого діалогу з громадськістю, як це на сьогодні є, наприклад, із законопроектами «Про вищу освіту» та «Про порядок організації і проведення мирних захо-

дів», є лише винятками. Внесення законопроекту «Про засади державної мовної політики» до порядку денного означатиме, що «регіоналам» чхати на громадськість і вони знову повертаються до практики виключно свавільного продавлювання ініціатив своїх, навіть найдіюзніших, депутатів.

Внесення цього проекту стане тим Рубіконом, за яким подальший будь-який конструктивний діалог з цією владою стає безглуздим, а тому кожен українець має зробити все, аби на наступних парламентських виборах Партія регіонів була від влади усунута як виключно антиукраїнська сила.

Вносячи цей законопроект, Партія регіонів має намір трохи поліпшити свій рейтинг за рахунок тієї жменьки людей, яких російська мова цікавить більше, ніж економічний добробут, стабільність, відсутність корупції та інші питання, які є однаково пріоритетними для мешканців Донецька і Львова, Києва й Севастополя. Ми ж маємо (і можемо!) зробити так, аби вони від прийняття цього законопроекту значно втратили голоси.

Іще в листопаді 2011 р. ми разом з рядом інших організацій, які однаково скептично ставляться як до влади, так і до опозиції, досягли згоди про початок широкої та тривалої кампанії по знищенню рейтингу Партії регіонів у разі голосування у Верховній Раді ряду законопроектів, у тому числі й законопроекту «Про засади державної мовної політики» (відповідне звернення було занесене до центрального офісу Партії регіонів). Ця кампанія має носити головним чином не мовний, а економічний характер та повинна не тільки й не стільки роз'яснювати громадянам України шкідливість цього законопроекту (окрім нищення української мови він порушить державну стабільність аж до загрози виникнення в перспективі громадянської війни та розколу, призведе до додаткових витрат коштів, які могли б піти на підвищення зарплат і пенсій), скільки демонструвати людям (особливо у східних та південних областях) всі прорахунки правлячої влади (в основному в економічній та соціальній, а не гуманітарній сфері). Не має бути обійдений увагою жоден шкідливий крок, населенню має бути донесено абсолютно все, що зробила проти нього діюча влада Партії регіонів. При цьому у східних та південних областях кампанія має вестися переважно російською мовою, оскільки російськомовних громадян, яким ніхто й сьогодні не заважає всюди спілкуватися рідною мовою, найбільше хвилюють не мовні, а економічні та соціальні питання.

У цій кампанії повинні об'єднатися всі українці, забувши існуючі між ними розбіжності. Кожному учаснику кампанії знайдеться що робити – систематизація прорахунків влади за два роки перебування її в руках Партії регіонів, розробка та поширення агітаційних матеріалів, посильне фінансування їх виготовлення (якщо кожен, кому дорога українська мова, витратить на цю кампанію хоча б по 100 власних грн, Партія регіонів від влади буде усунута).

Мова – занадто важливе для існування незалежної України питання. А тому тут можлива й бажана співпраця і з політичною опозицією. Навіть якщо ми вважаємо, що вона нічим не відрізняється від діючої влади і використовуватиме мовне питання виключно в електоральних цілях. На сьогодні українську мову прагне знищити саме Партія регіонів, і в цьому питанні вже має діяти принцип «ворог мого ворога – мій друг». Якщо політична опозиція проявить мудрість, вона підтримає цю громадську кампанію, не виставляючи на ній своїх партійних прапорів. Бо від «зниження» Партії регіонів вона лише виграє навіть, якщо при цьому не підвищить свій рейтинг (партійний же піар може звести всю кампанію нанівець).

Тому ми закликаємо усіх свідомих українців – простих громадян та громадських активістів, громадські організації та партії – готуватися до організації кампанії з тотального знищення рейтингу Партії регіонів по всій Україні. Внесення законопроекту «Про засади державної мовної політики» до порядку денного Верховної Ради має стати для нас всіх сигналом для початку цих дій (*«Відсіч»: «Суспільство має готуватися до організації рішучої відсічі планам Партії регіонів знищити українську мову!» // Українська правда (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/medvedev/4fb20842aab54>). – 2012. – 15.05*).

***

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: К. Матвієнко, політичний експерт

Опозиція наввипередки із владою носить, немов із «писаною торбою», з ідеєю скасування депутатської недоторканності. Важко сказати, чому ця популістична ідея набуває ознак нав'язливої для імітаторів політичного процесу в Україні. Можна лише припустити, що парламентарі підсвідомо відчувають: виборцям відомо про

використання інституту недоторканності не задля захисту прав громадян, а в приватних цілях народних обранців.

Натомість, імунітет від кримінальних переслідувань є об'єктивно необхідним захисним механізмом для парламентаря, який, обстоюючи права своїх виборців, вступає у взаємодію, часто конфронтаційну, з державною машиною, зокрема, з правоохоронними установами. Відтак депутат мусить мати й додатковий захист від агресивності цієї машини, особливо в українських умовах.

Недоторканність захищає не лише депутата, але і його виборця. Звісно, коли депутат і сам виступає захисником інтересів останнього.

Суспільне роздратування викликає не формальна депутатська недоторканність, а справжня невразливість для справедливого правосуддя українських «небожителів», як і відсутність такого правосуддя взагалі. До його створення слід докласти все завзяття «борців із режимом» та його – режиму, апологетів. Це вимагає праці і компетентності – найбільш дефіцитних складових в українському політикумі. Політикуму зручніше триндітти про «скасування недоторканності», перетворюючи її мало не на головний чинник сьогоденного лиха в Україні.

Влада впіймала опозицію за її довгого та дурного язика. Влада першою ініціюватиме скасування конституційної норми про недоторканність парламентаріїв. Ця процедура тривала, вона має шанс закінчитися саме напередодні жовтневих виборів. Таким чином влада отримує можливість відрихтувати під себе склад опозиції в парламенті наступного скликання. Своїми заявами про недоторканність опозиція торує шлях саме для такого розвитку подій (*Та схаменіться ви зі «своєю недоторканністю»!* // *Українська правда* (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/matvienko/4fb0ead136fc3>). – 2012. – 14.05).

***

Блог на сайті Lb.ua

Про автора: С. Романюк, журналіст

Депутаты в очередной раз взяли за собственную неприкосновенность. На согласительном совете с таким предложением выступил лидер фракции Партии регионов А. Ефремов.

Вопрос о депутатской неприкосновенности поднимается каждый раз перед выборами. После выборов о нем забывают.

Надо принять во внимание, что депутатская неприкосновенность прописана в Конституции Украины. Согласно Основному закону, народные депутаты не несут юридической ответственности за результаты голосования или высказывания в парламенте и его органах. Кроме того, парламентарии не могут быть без согласия самого парламента привлечены к уголовной ответственности, задержаны или арестованы. Также не допускается обыск, досмотр личных вещей и багажа, транспорта, жилья или служебного помещения депутата, прослушивание телефонных переговоров и другие мероприятия, ограничивающие свободу депутата. Уголовное дело в отношении депутата может быть возбуждено лишь Генеральным прокурором Украины, и все равно оно подлежит рассмотрению Верховной Радой.

Тем не менее, эта практика не является национальной выдумкой. Неприкосновенность парламентариев закреплена на законодательном уровне в большинстве стран мира.

В России депутаты Госдумы РФ владеют депутатской неприкосновенностью в течение всего срока их полномочий. Они не могут быть задержаны, арестованы, подвергнуты обыску, кроме случаев их задержания непосредственно на месте преступления. Вопрос о лишении неприкосновенности решается через генерального прокурора и соответствующей палаты Федерального собрания.

Не несет ответственности за свое голосование и заявления, сделанные в палате или в ее органах депутат в Чехии. Парламентарий не может быть осужден за совершение уголовного преступления без согласия палаты, членом которой он является. Лишь при согласии палаты парламентарий лишается своего иммунитета и тогда ему не полагается специальный статус. Если же палата не даст согласия на возбуждение производства в отношении своего члена, ее решение является окончательным. Парламентарий может быть арестован, если его поймали при совершении преступления уголовного характера или сразу же после него.

Немецкий депутат также не может быть привлечен к ответственности или арестован за наказуемые правонарушения без согласия бундестага, за исключением случая, когда он был захвачен на месте преступления или на следующий день. Разрешение бундестага необходимо также для любого ограничения личной свободы депутата. Всякое судебное делопроизводство, направленное против депутата, задержание или любое другое ограничение его личной свободы по требованию бундестага должны быть приостановлены.

Предоставление иммунитета парламентариию гарантирует Конституция Италии. Уголовное судопроизводство в отношении парламентария может быть возбуждено без ограничений, однако меры по ограничению личной свободы парламентариев должны быть утверждены палатой, членами которой они являются.

Наша фракция настаивает на том, чтобы мы в конечном итоге рассмотрели проект постановления о прохождении закона о депутатской неприкосновенности. Проект постановления № 3251 есть, и я не вижу никаких препятствий для того, чтобы завтра его рассмотреть и принять

Председатель фракции Партии регионов А. Ефремов:

Вопрос о депутатской неприкосновенности в Украине регулярно поднимается накануне избирательной кампании. Особо остро он стал еще в 2004 г. Во время парламентской избирательной кампании 2007 г. идея получила особую актуальность, «Наша Украина» шла на выборы с лозунгом «Закон – один для всех». Однако после выборов, обладая в парламенте большинством, сторонники В. Ющенко даже не попытались поставить вопрос на голосование.

Сегодня же оппозиция крайне отрицательно относится к отмене депутатской неприкосновенности. Надо понимать, что именно неприкосновенность является главным критерием, влекущим состоятельных граждан с небезупречной биографией под знамена проходных партий. Кроме того, депутатский мандат и парламентская неприкосновенность позволяют чувствовать себя весьма комфортно в различных сферах деятельности – от простого права припарковаться под любым знаком до преимуществ во время рейдерских захватов или сомнительной приватизации лакомых объектов.

Можно со стопроцентной долей уверенности сказать, что депутатская неприкосновенность отменена не будет. Заявление А. Ефремова – лишь пиар-ход накануне очередных выборов. Оппозиция уже категорически высказалась против. Недовольный шумок прошелся по рядам провластных фракций. Спикер парламента В. Литвин не решился сразу передать предложения Партии регионов на рассмотрение парламента, а отправил в профильный комитет. К тому же депутатам не до этого, у них дело куда поважнее – что делать с Ю. Тимошенко, на волю выпустить или пусть лечится...

Комментарии:

Ю. Литвинов: Неприкосновенность депутата за границей заканчивается там, где он нарушил закон. За проезд на красный свет его оштрафуют, он и не крикнет.

May Way: Неприкосновенность не нужна в правовом государстве. У нас до этого ещё не дошло. Поэтому неприкосновенность депутатов, судей крайне нужна как гарантия их независимости при принятии решений. Ведь, кроме популизма, отмена неприкосновенности не вредит партии жуликов и бандитов. Ведь у нас выборочное правосудие – кто ж его посадит, если он памятник? Что будет, если отменят неприкосновенность? Сначала пересажуют неугодных депутатов, преимущественно от оппозиции, хотя и не только их – для справедливости и страха среди жуликов и мурчащих. Роль парламента упадёт – он отомрёт как государство при коммунизме. Это планируется как отстойник, а в отстойнике какая может быть неприкосновенность? Да и зачем, если парламент ничего не будет решать? О судьях не говорю – их сажать не надо, они и так всего боятся и сделают как надо. Поэтому судьям неприкосновенность ни к чему. А потом начнут сажать и своих – конвеер любит кушать. Выигрывает тот, кто на вершине пищевой цепочки и евоные приближенные (*Депутаты взяли за неприкосновенность // Lb.ua (http://blogs.lb.ua/stepan_romanyuk/151135_deputati_vzylis.html). – 2012. – 16.05*).

***

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Д. Іванеско, журналіст, керівник Головного управління забезпечення доступу до публічної інформації АПУ

Чого тільки тоді не вигадували, щоб не підтримати закон про доступ до публічної інформації – «нас завалять запитами», «є звернення громадян – навіщо ще запити», «п'ять днів дуже мало, щоб підготувати відповідь». Впевнений, що закон про доступ і досі був би гарним проектом, якби не наполегливість ініціативної групи журналістів і медіаюристів. Щоправда, їхні зусилля протягом семи років ухвалити закон були марними. Справа зрушила з місця лише завдяки принциповій позиції Президента України В. Януковича. Він сподівається, що закон зробить владу більш прозорою і підзвітною громадянам.

Сьогодні закон про доступ – реальність. Він входить до десятки кращих у світі. Ним користуються тисячі громадян і журналістів. І з позицій сьогодиншнього дня приємно згадати деякі з аргументів тих часів, які зараз викликають посмішку і виглядають дещо наївно.

Через рік роботи закону більшість всіх цих «експертних припущень» виявилися міфами, які заперечило саме життя.

Отже, п'ять міфів закону про доступ, які не справдилися.

Міф 1. Закон паралізує роботу органів влади. Всі чиновники будуть відповідати на запити і забудуть про «профільну роботу».

Пам'ятаю, скільки було розмов про «вал запитів», який змусить всіх посадовців займатися виключно ними.

А які «баталії» точилися навколо норми, що вимагає розкриття телефонів посадовців та електронних адрес керівників. З яким запалом «досвідчені чиновники» запевняли, що вони лише тим і будуть займатися, що відповідатимуть на дзвінки.

Нічого цього не сталося. На запити відповідають спеціально визначені особи та підрозділи. І ніякого екстренного «додаткового призову» органам влади не знадобилося.

Та і на постійні телефонні дзвінки громадян я не чув скарг. Принаймні, заяв на звільнення з мотивацією «постраждав від телефонного тероризму» я не бачив. Щоправда в АПУ ми пережили дві «телефонні атаки», коли кілька днів поспіль громадяни з різною інтенсивністю просували ініціативу однієї з регіональних редакцій.

Міф 2. Закон залишиться порожньою декларацією. Ніхто ні на що відповідати не буде.

За рік тільки центральні органи виконавчої влади та обласні державні адміністрації відповіли на понад 33 тис. запитів. Лише у 790 (2,5 %) випадках було відмовлено у наданні інформації. До судів звернулися 123 невдоволених запитувачів (менше 1 %).

Варто згадати факти, про які суспільство ніколи б не дізналося, якби не закон про доступ...

Міф 3. Жоден посадовець насправді не зможе відповісти на запит протягом п'яти днів.

Насправді – нічого суперскладного. Головне – знати де шукати потрібний документ чи інформацію. Хто не знайде її за п'ять днів – не допоможе ані сім, ані 30 днів.

Відтермінування відповіді до 20 дні, як це дозволяє закон, є винятком. Ми ним скористалися не більше ніж 20 разів за 4 тис. відповідей.

Міф 4. Закон пропрацює місяць-другий, після чого його тихо забудуть, а всі важливі норми вихолостять.

Вже минув рік, як закон працює і в мене немає підстав вважати, що він буде змінений. Досі його норми тільки підкріплювалися підзаконними актами.

Позиція Президента України не дає підстав сумніватися – він не підтримає будь-які зміни до закону, які звужують права громадян на

доступ до публічної інформації, послаблять його дію. Тобто зміни, якщо вони і будуть, мають лише посилити принцип презумпції відкритості інформації.

Міф 5. Цей закон «профільний» – лише для журналістів. Він нічого не дасть громадянам, а ухвалений «для звіту перед Заходом».

Хоча закон лобювали журналісти, насправді, ним більше користуються фізичні особи. На їхню долю припадає 70 % всіх запитів. Декому з них, завдяки новому закону, вдалося розшукати інформацію, яку вони не могли отримати роками. Тепер вони мають швидкий та ефективний інструмент.

У нас є «постійні запитувачі» – громадяни, які надіслали по 15–20 запитів різного характеру, переважно з питань роботи місцевих органів влади та комунального господарства. І це при тому, що закон не вимагає підпису особи, підтвердження громадянства і дозволяє користуватися електронною поштою.

P.S.

Скільки разів ви чули: «це неможливо зробити», «реформа захлиньється», «це не буде працювати». Історія успіху закону про доступ доводить, що варто спробувати. І через рік ви самі сміятиметесь над міфами, які заважали почати зміни...

P.P.S.

10 травня – день, коли почав працювати закон про доступ. У цей день були написані і відправлені перші запити, отримані перші відповіді. Вітаю усіх, хто доклав до цього руку і має відношення до Закону «Про доступ до публічної інформації»! Особливі слова подяки – тим 343 державним службовцям, які щодня працюють заради того, щоб запитувач вчасно отримав свою відповідь. Ви маєте привід собою пишатися! *(5 міфів закону «Про доступ до публічної інформації», які, на щастя, не справдилися) // Українська правда (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/ivanenko/4fab63dfd9955>). – 2012. – 10.05).*

***

Блог на сайті UBR.ua

Про автора: А. Пермяков, партнер ЮК «Сетра»

Высший специализированный суд Украины недавно обнародовал постановление Пленума № 5 «О практике применения судами законодательства при решении споров, происходящих из кредитных

правоотношений». Долгожданые разъяснения содержат довольно много положений, однако целый ряд рекомендаций вынесен явно не в пользу заемщиков.

В частности, интерес представляют п. 15 и 16 Постановления. Речь идет об изменении валютных курсов как основании для расторжения или изменения кредитного договора.

По мнению ВССУ, само по себе колебание курса иностранной валюты не является достаточным основанием для расторжения договора, поскольку касается обеих сторон договора, и заемщик при надлежащей осмотрительности имел возможность, исходя из динамики изменения курсов, предусмотреть в момент заключения договора возможность такого изменения.

ВССУ также обязал суды выяснить, выполнил ли банк при заключении кредитного договора свои обязанности по предупреждению заемщика о валютных рисках, которые тот несет. Таким образом, шансы клиента добиться расторжения или изменения валютного кредитного договора в судебном порядке на основании колебаний курса валюты кредита резко уменьшаются.

Также ВССУ обратил внимание на порядок применения запрета на одностороннее повышение процентной ставки. Согласно Постановлению, соответствующие положения кредитных договоров являются ничтожными лишь в том случае, если решение об одностороннем повышении процентной ставки принято банком после 10 января 2009 г. (*ВССУ уменьшает шансы заемщиков расторгнуть кредитный договор на основании колебаний курса валют // UBR.ua (<http://blog.ubr.ua/pravo/vssu-umenshaet-shansy-zaemshikov-rastorgnut-kreditnyi-dogovor-na-osnovanii-kolebanii-kursa-valut-2384>). – 2012. – 7.05*).

***

Блог на сайті UBR.ua

Про автора: А. Авторгов, адвокат, кандидат юридических наук, партнер специализованной юридической фирмы «Агентство з питань боргів та банкрутства»

Сьогодні кредитні спори є одними з численніших в українському правосудді. Приводом для цього стала складна ситуація, яка виникла внаслідок фінансово-економічної кризи 2009 р.

Відтак банки, які без розбору видавали грошові кредити фізичним та юридичним особам, були змушені в судовому порядку розбиратися зі своїми боржниками.

Про те, як це відбувається сьогодні, ми дізналися від адвоката – партнера юридичної фірми «Агентство з питань боргів та банкрутства» А. Авторгова.

Без «посередників»

– Андрію Миколайовичу, розкажіть, будь ласка, про проблемні питання, які виникають під час захисту інтересів кредиторів та боржників у суді?

– Насправді, проблем досить багато: це і строки судового розгляду, які в загальних судах є досить тривалими, і проблематичність забезпечення позову. Ні для кого не є секретом, що ухвали про забезпечення позову свого часу слугували підставою для «рейдерських» захоплень підприємств. Проте зараз існує інша тенденція. Навіть у справах про майнові стягнення, коли забезпечення позову є тим засобом, без якого неможливе майбутнє виконання судового рішення, судді... бояться приймати такі ухвали. Суддя не для протоколу відверто зізнається, що, як на нього, то краще відмовити в забезпеченні позову, навіть за наявності обґрунтованого клопотання позивача, ніж «відписуватися» на безпідставні скарги, які можуть бути подані іншою стороною до Вищої кваліфікаційної, Вищої ради юстиції тощо. А в цей час відповідач може позбавитися власного майна, реєструючи його на підставних осіб, або ж вчиняти інші дії, що унеможливають виконання майбутнього судового рішення.

– Чи можливо такі конфліктні питання вирішити мирним шляхом, не вдаючись до судового врегулювання спорів?

– Відверто кажучи, я дещо скептично ставлюся до медіації, проте завжди у всіх справах намагаюся примирити кредитора та боржника, навіть на шкоду власному гонорару. Розрахунок дуже простий: у разі, якщо мій клієнт домовиться або примириться зі своїм опонентом, у адвоката буде два потенційних клієнта, а не один. Проте, на жаль, як показує досвід, щоб дійти компромісу, сторонам спочатку потрібно «почути» досудові або судові аргументи один до одного або ж зовсім виснажитися у судових війнах. Також бувають випадки, коли недобросовісні колеги формують у клієнта уявлення про його нібито «залізну позицію» у справі або про свої можливості щось вирішити неправовим шляхом, що також стає на заваді мирного врегулювання спору. Однак, маючи «посередників» у вигляді виконавчого збору, витрат на

реалізацію майна, радив би сторонам всі спірні питання вирішувати без них.

Невеличкий ретропогляд

– Наскільки мені відомо, Ви є випускником Національної академії внутрішніх справ України. Чому вирішили стати практикуючим юристом саме в галузі банкрутства?

– Такий вибір спричинив той чинник, що першим моїм місцем роботи за юридичним фахом стала новостворена Державна виконавча служба, а саме її відділ у Ленінградському (нині Святошинському) районному управлінні юстиції у м. Київ. Про такі елементарні на сьогодні речі, як комп'ютер, ксерокс, державному виконавцю в 1999 р. можна було лише мріяти. Основним «знаряддям» праці в той час була друкарська машинка, яку мені, як молодому спеціалісту, видали зовсім нову, на заздирість старших колег. Весь відділ складався з 13 осіб, навантаження на яких було не меншим, ніж сьогодні. Тоді практично всі великі підприємства в районі виявилися боржниками з заробітної плати, «мертвим вантажем» лежали рішення судів про стягнення «з'їдених» інфляцією коштів з перших трастів, також давалося в знаки фінансова криза 1998 р.

У 1999 р. прийнято Закон України «Про виконавче провадження», у застосуванні якого доводилося бути першопрохідцями. Він, звичайно, мав певні недоліки, які з часом періодично «латалися» та виправлялися. Практикуючі юристи пам'ятають, мабуть, часи існування так званої «картотеки», коли в наказі арбітражного суду вказувався єдиний рахунок боржника, з якого можливо було проводити стягнення, а також багато інших негативних моментів, що унеможливлювали своєчасне виконання судового рішення.

Попри це, робота державного виконавця повністю захопила мене, що і обумовило вибір подальшої юридичної практики. На тему виконавчого провадження я писав магістерську роботу, а проблеми адміністративно-правового статусу державного виконавця досліджував у кандидатській дисертації. Сьогодні як практикуючому адвокату доводиться займатися справами з різних галузей права, проте, якби уявити, що в Україні запровадили інститут приватних судових виконавців, я б, напевне, повернувся до улюбленої справи.

Помилкова норма

– Тобто Ви є прихильником ідеї запровадження недержавних форм виконання судових рішень. Чи вважаєте цей інститут дієвим?

– Російський дослідник О. Я. Козинцев у своїй статті «Керівництво системою судового виконання в СРСР у 30 роки ХХ сторіччя» зазначає, що «система виконавчого провадження тривалий час перебувала на «задвірках» органів радянської юстиції. Судові виконавці входили до складу судів і вважалися технічними працівниками судових органів. Зважаючи на мізерну заробітну платню, склад судових виконавців постійно змінювався (в окремі роки до 75 %). У судові виконавці йшла молодь з початковою освітою. Виконавці часто порушували закон, привласнювали кошти, затягували виконання». Деякі з цих негативних явищ мають місце і в наші дні в сучасній Державній виконавчій службі. Тому ще 10 років тому я почав писати про переваги впровадження недержавних форм виконання судових рішень, звертаючись до закордонного досвіду.

Такі приватні судові виконавці існують у Західній (Франція, Бельгія, Люксембург) та східній Європі (Болгарія, Угорщина, Чехія), у державах Балтії (Латвія, Литва, Естонія) та Грузії, Казахстані, Молдові. До речі, жодна з країн СНД, що стала на шлях приватного виконання, до старої системи на повернулася. І ось чому: для прикладу, заробіток деяких судових виконавців у Литві, які отримують його як законодавчо визначену винагороду за виконані рішення, становить до півмільйона доларів на рік. Проте в Україні впровадження приватної системи виконання найближчим часом не відбудеться з огляду на те, що незалежний, приватно-практикуючий судовий виконавець державі сьогодні не потрібен так само, як і не потрібен незалежний суд.

– У минулому році були внесені зміни до Закону України «Про виконавче провадження». Чи вдалося у такий спосіб заповнити існуючі прогалини у законодавстві?

– Якихось революційних змін у системі виконання судових рішень, зважаючи на оновлення спеціального законодавства, не відбулося, хоча деякі позитивні зрушення, безперечно, є. Однак у Законі є певні суперечності, які стосуються неможливості повторного пред'явлення виконавчого документа до виконання, у разі його повернення за заявою стягувача, залишення при цьому в силі арештів, накладених на майно боржника, та багато інших дрібних недоліків, які законодавець чомусь не поспішає виправляти.

Вважаю помилкою норму, яка заборонила боржникові подавати скарги на дії державного виконавця по вертикалі ДВС. Наразі він

може оскаржити їх лише в судовому порядку. Відбулося неконституційне звуження прав боржника у виконавчому провадженні, яке призводить до абсурдних ситуацій, коли, приміром, виконавчий документ помилково був прийнятий державним виконавцем до виконання не за підвідомчістю або ж він містить арифметичну помилку тощо. Замість того, щоб ці очевидні недоречності, які іноді невігідні також і стягувачу, були оперативно виправлені начальником відділу ДВС або вищестоящим керівником, як це було в попередній редакції Закону, боржник змушений звертатися до суду.

Напівжартома скажу, якщо все ж таки буде прийнято законопроект про можливість контролю прокуратури за будь-яким виконавчим провадженням, то, гадаю, сама ж ДВС швидко ініціює внесення відповідних змін до законодавства задля повернення можливості подання скарги боржником до керівника відділу цієї служби, а не прокуратури (*У всіх справах намагаюся примирити кредитора та боржника // UBR.ua (<http://blog.ubr.ua/pravo/u-vsh-spravah-namagausia-primiriti-kreditora-ta-borjnika-2414>). – 2012. – 14.05*).

ДО УВАГИ ДЕРЖСЛУЖБОВЦЯ

Підготував: С. Горбань, завсектору НБУВ

Нові надходження до НБУВ

Мала енциклопедія теорії держави і права / за заг. ред. Ю. Л. Бошицького ; НАН України, Київ. ун-т права НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2010. – 367 с.

Розкрито зміст та сутність державно-правових категорій у загальній системі понять, визначено їх функціональне призначення.

У кінці енциклопедії подано список рекомендованих юридичних енциклопедичних джерел, список рекомендованої літератури з теорії держави і права, латинські юридичні терміни і крилаті вислови.

Пропоноване видання розраховане на широке коло читачів – державних і політичних діячів, депутатів, працівників державного управління, суддів, прокурорів, адвокатів, викладачів і студентів

юридичних закладів, всіх, хто цікавиться правом та державою як особливими засобами забезпечення суспільного порядку.

Шифр зберігання книги в НБУВ: Ва744994

Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: Хя2; М18

Жиляєв І. Б. Словник-довідник основних понять та визначень українського освітнього законодавства / І. Б. Жиляєв, Б. Г. Чижевський. – К. : Нора-Друк, 2011. – 112 с.

У словнику-довіднику зібрано основні поняття та визначення освітнього законодавства, наведено загальний порівняльно-правовий їх аналіз. Представлено впорядкований термінологічний апарат сучасного законодавства, що регулює освітні відносини. Вміщено майже 1000 основних понять та визначень, уживаних в українському освітньому законодавстві. Для зручності користування, наприкінці книги наведено покажчик понять та визначень, список використаних нормативно-правових актів.

Шифр зберігання книги в НБУВ: Со30656

Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: Х81(4УКР)я2; Ж72

Правовий путівник студента : довід. нормат.-прав. актів / Профспілка працівників освіти і науки України, Асоц. правозахис. організаторів студ. України ; [уклад.: С. М. Романюк та ін.]. – 2-ге вид., допов. – К. : Четверта хвиля, 2011. – 704 с.

Зібрано діючі в Україні нормативно-правові акти, у яких зазначено права, гарантії та обов'язки студентів, що поширюються на період здобуття ними вищої освіти. У книзі вміщено ряд коментарів та роз'яснень з актуальних питань зі здобуття вищої освіти.

Матеріал згруповано в дев'яти розділах: Основні міжнародно-правові акти; Законодавче забезпечення отримання освіти в Україні; Акти Президента України щодо умов здобуття вищої освіти; Організація діяльності вищих навчальних закладів; Матеріальне забезпечення студентів; Працевлаштування студентів та випускників; роз'яснення, коментарі і документи установ та організацій.

Інформацію подано станом на 10 листопада 2011 р.

Шифр зберігання книги в НБУВ: Ва746735

Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: Х81(4УКР)я2; П68

Мірошниченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України : за станом норм.-прав. актів та суд. практики на 1 верес. 2011 р. / А. М. Мірошниченко, Р. І. Марусенко. – 4-те вид., змінене і допов. – К. : Правова єдність, 2011. – 520 с. : рис., табл.

Розкрито зміст норм чинного Земельного кодексу України як основної складової системи земельного законодавства з урахуванням практики його застосування та поглядів фахівців у цій сфері. Враховано зміни та доповнення до Земельного кодексу України станом на 1 вересня 2011 р., зокрема, положення Законодавства України «Про Державний земельний кадастр», які набрали чинності на вказану дату.

Матеріал згруповано за розділами: «Загальна частина», де коментуються основні положення земельного законодавства і повноваження різних гілок влади в галузі земельних відносин; «Землі України», де роз'яснено склад та цільове призначення земель України; «Права на землю», де подано коментар на статті кодексу, щодо права власності на землю та користування нею; «Набуття і реалізація права на землю»; «Гарантії прав на землю»; «Охорона земель»; «Управління в галузі використання і охорони земель»; «Відповідальність за порушення земельного законодавства»; «Прикінцеві положення», які містять норми за якими закон «вписується» в систему діючого законодавства; «Перехідні положення».

Шифр зберігання книги в НБУВ: Вс52060

Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: Х83(4УКР)я2; М64

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України. 2008 / [Харк. правозахис. група] ; [упоряд. Є. Ю. Захаров]. – Х. : Права людини, 2011. – 512 с.

Подано переклади 27 рішень зі 110, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2008 р. за заявами проти України.

Рішення розміщено за розділами: Справи, які стосуються права на життя; Справи, які стосуються свободи від катувань; Справи, які стосуються права на свободу та особисту недоторканність; Справи, які стосуються права на справедливий суд; Справи, які стосуються права

на приватність; Справи, які стосуються свободи об'єднань; Справи, які стосуються права на вільні вибори. Завершено видання додатком: «Перелік рішень щодо України, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2008 р.».

Шифр зберігання книги в НБУВ: Ва745314

Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: Х91я2; В41

Діалог суспільства і влади: європейські правові стандарти та досвід : [зб. док. ; пер. з інозем. мов] / Верховна Рада України, Ін-т законодавства, Нац. акад. наук України, Секція суспіл. і гуманіт. наук ; заг. ред. Голови Верховної Ради України, акад. НАН України В. М. Литвина ; [упоряд.: В. О. Зайчук та ін. ; пер.: О. В. Київець та ін.]. – К. : Парламент. вид-во, 2011. – 480 с. : табл.

У збірнику подано документи міжнародних організацій та європейських держав, що встановлюють засади та регулюють сферу відносин влади й сучасного громадянського суспільства, у тому числі питання взаємодії державних та недержавних інститутів. Відображено новітній досвід законотворчої діяльності Ради Європи, Європейського Союзу та парламентів держав-членів ЄС, основні тенденції і напрями подальшого розвитку громадянського суспільства.

Документи згруповано за трьома розділами: Стандарти Ради Європи та формування правових засад взаємодії парламентів і громадянського суспільства; Правові засади розвитку громадянського суспільства у Європейському Союзі; Формування громадянського суспільства в окремих державах.

Шифр зберігання книги в НБУВ: ВА747381

Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: Х91я2; Д44

Європейський Союз: економіка, політика, право : енцикл. слов. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; [Андрєєва О. М. та ін. ; редкол.: В. В. Копійка (голова) та ін.]. – К. : Київський університет, 2011. – 367 с.

У словнику представлено близько тисячі статей, присвячених історичним, політичним, економічним, правовим аспектам європейських інтеграційних процесів, вміщено біографічні довідки щодо провідних європейських політичних діячів, глав держав і урядів держав

– членів ЄС, особистостей, які зробили вагомий внесок у становлення Європейської спільноти.

Тематичний матеріал систематизовано за абеткою. Після назв статей, у круглих дужках, зазначено варіант терміну англійською мовою. У статтях, присвячених країнам-членам ЄС, наведено назви країн українською і офіційною мовами. У біографічних довідках персон, після прізвища, зазначено його іншомовне написання, дати життя й смерті, місце народження особи.

*Шифр зберігання книги в НБУВ: **Вс52225***

*Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: **X91я2; Є24***

Редакційна група
Н. Автономова, Т. Дубас,
Л. Степченко, Ю. Шлапак

Комп'ютерна верстка
А. Бергелська

Підп. до друку 21.05.2012.
Формат 60x84/16. Друк. офс. Обл. вид. арк. 3,42
Видається в друкованому та електронному вигляді

Видруковано в Національній бібліотеці України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3